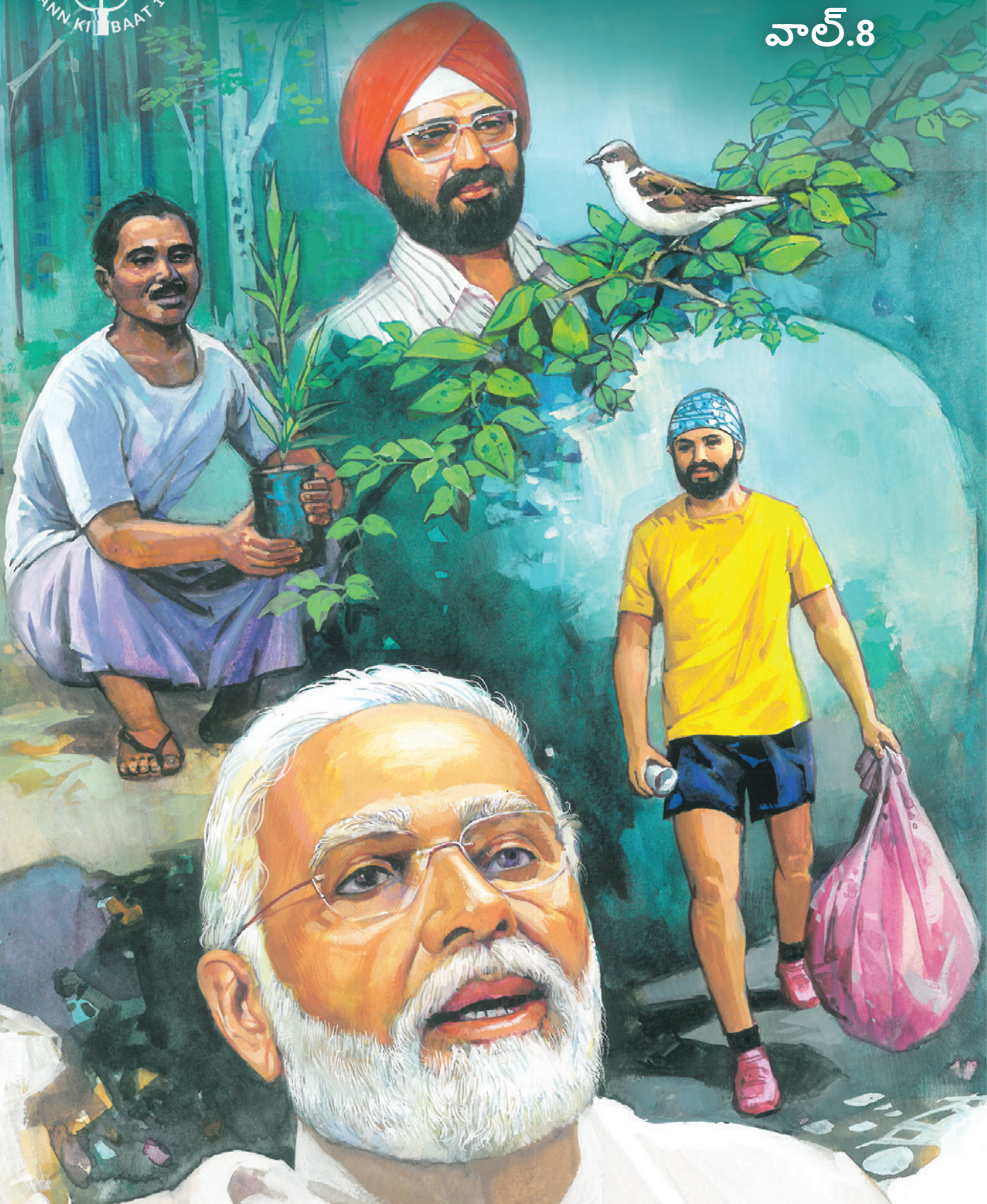

మన్ కీ బాత్

వాల.8

MANN KI BAAT

VOL.8

Authors

Sarda Mohan and Tanushree Banerji

Illustrations and Cover Art

Dilip Kadam

Assistant Artist

Ravindra Mokate

Production

Amar Chitra Katha

Colourists

Prakash Sivan, Prajeesh V. P. and Periasamy Samikannu

Flat Colourists

Vineesh S. Sreedharan and Srinath Malolan M.

Layout Artist

Akshay Khadilkar

Published by

Amar Chitra Katha Pvt. Ltd

TELUGU

ISBN – 978-93-6127-498-5

Amar Chitra Katha Pvt. Ltd, January 2024

© Ministry of Culture, Govt of India, January 2024

All rights reserved. This book is sold subject to the condition that the publication may not be reproduced, stored in a retrieval system (including but not limited to computers, disks, external drives, electronic or digital devices, e-readers, websites), or transmitted in any form or by any means (including but not limited to cyclostyling, photocopying, docutech or other reprographic reproductions, mechanical, recording, electronic, digital versions) without the prior written permission of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

You can now get ACK stories as part of your classroom with **ACK Learn**, a unique learning platform that brings these stories to your school with a range of workshops. Find out more at www.acklearn.com or write to us at acklearn@ack-media.com.

నా ప్రయమైన పిల్లలారా,

భారతదేశాన్ని భిన్నత్వం కలిగి ఉన్న దేశం అని అంటారు. ఇది నిజం. మనం విభిన్న భాషలు మరియు సంస్కృతులతో కూడిన వ్యక్తులతో ఉన్నాము, అయినా మనం అందరితో కలిసి ఉన్నాం. మనందరినీ కలుపుతున్నది విలువలు, మన ఆలోచనలు మరియు మన వైఖరి.

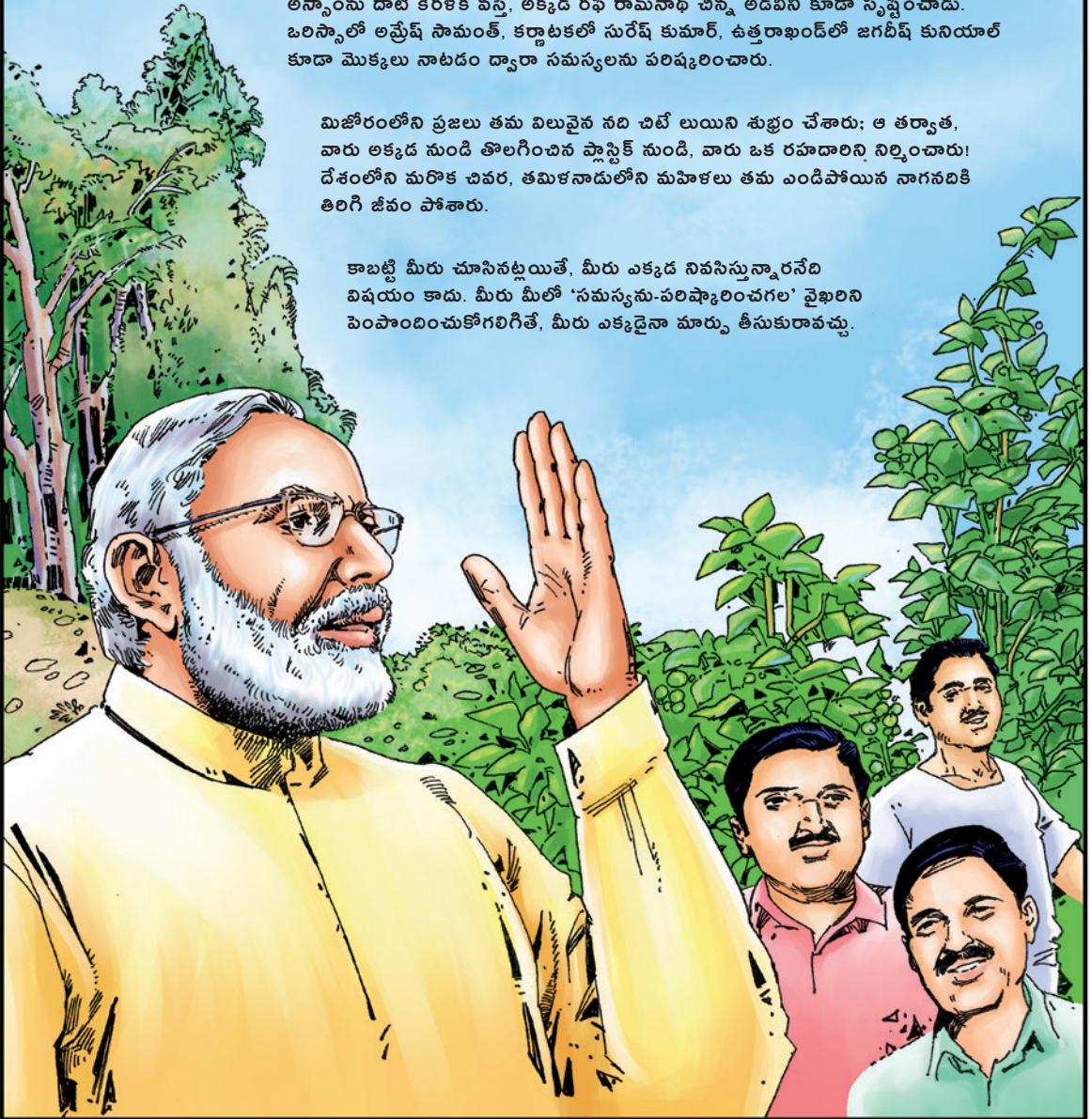
ప్రతిచోటా సహజ వనరులు తగ్గుతున్నాయన్న విషయం మీకందరికీ తెలుసు. అడవులు తగ్గిపోయి నీరు ఎండిపోతోంది. కానీ మన దేశమంతటా 'సమస్యలను పరిష్కరించే' వైఖరి ఉన్న వ్యక్తులు ఉన్నారు. వారు సమస్యను చూశారు, పరిష్కారం గురించి ఆలోచించారు మరియు దానిని అమలు చేయడానికి వారు చేయగలిగినదంతా చేసారు. అలా చేయడం ద్వారా, వారు తమ స్వంత జీవితాలను, వారి పొరుగువారి జీవితాలను మరియు పక్షులు మరియు జంతువుల జీవితాలను కూడా మెరుగుపరిచారు.

ఒంటరిగా అడవిని సృష్టించిన అస్సాంకు చెందిన జాదవ్ పయంగ్ గురించి చెప్పడానికి నాకు గర్వంగా ఉంది. అది నేడు పులులు మరియు ఖడ్గమృగాలు తమ నివాసాలను ఏర్పరచుకున్న ఒక అడవి.

అస్సాంను దాటి కేరళకి వస్తే, అక్కడ రఫీ రామ్ నాథ్ చిన్న అడవిని కూడా సృష్టించాడు. ఒరిస్సాలో అమ్రేష్ సామంత్, కర్ణాటకలో సురేష్ కుమార్, ఉత్తరాఖండ్ లో జగదీష్ కునియాల్ కూడా మొక్కలు నాటడం ద్వారా సమస్యలను పరిష్కరించారు.

మిజోరంలోని ప్రజలు తమ విలువైన నది చిట్ లుయిని శుభ్రం చేశారు; ఆ తర్వాత, వారు అక్కడ నుండి తొలగించిన ప్లాస్టిక్ నుండి, వారు ఒక రహదారిని నిర్మించారు! దేశంలోని మరొక చివర, తమిళనాడులోని మహిళలు తమ ఎండిపోయిన నాగనదికి తిరిగి జీవం పోశారు.

కాబట్టి మీరు చూసినట్లయితే, మీరు ఎక్కడ నివసిస్తున్నారనేది విషయం కాదు. మీరు మీలో 'సమస్యను-పరిష్కరించగల' వైఖరిని పెంపొందించుకోగలిగితే, మీరు ఎక్కడైనా మార్పు తీసుకురావచ్చు.

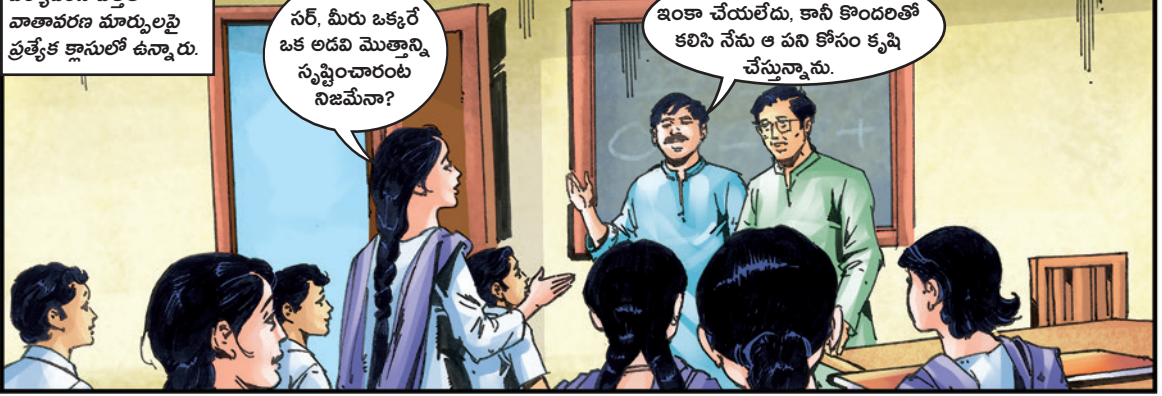

కంటెంట్స్

1	అమ్రేష్ సామంత్	3
2	ఇందర్పాల్ సింగ్ బాత్రా	6
3	జాదవ్ పయంగ్	9
4	జగదీష్ చంద్ర కునియాల్	12
5	రఫీ రామనాథ్	15
6	లిపు డామన్ బెల్లీ	18
7	లివర్ నాగనది	21
8	సంగే షెర్కా	23
9	సేవ్ చితె లుయి	26
10	సురేష్ కుమార్	28
11	తులసి రామ్ యాదవ్	31

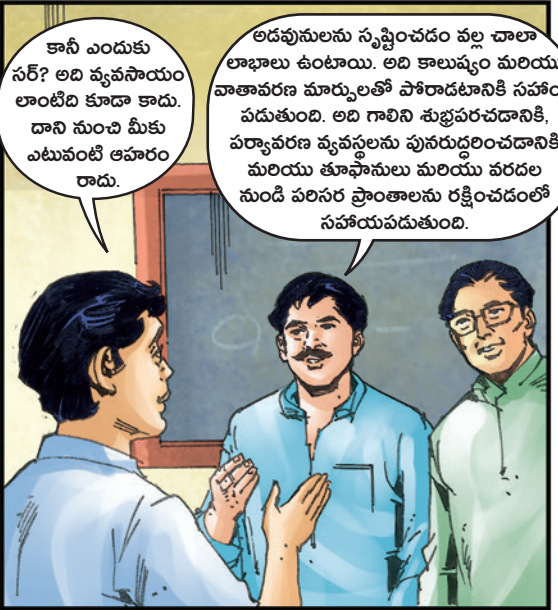
అప్రెష్ సామంత్

విద్యార్థులు ఒక పర్యావరణ వేత్తతో వాతావరణ మార్పులపై ప్రత్యేక క్లాసులో ఉన్నారు.

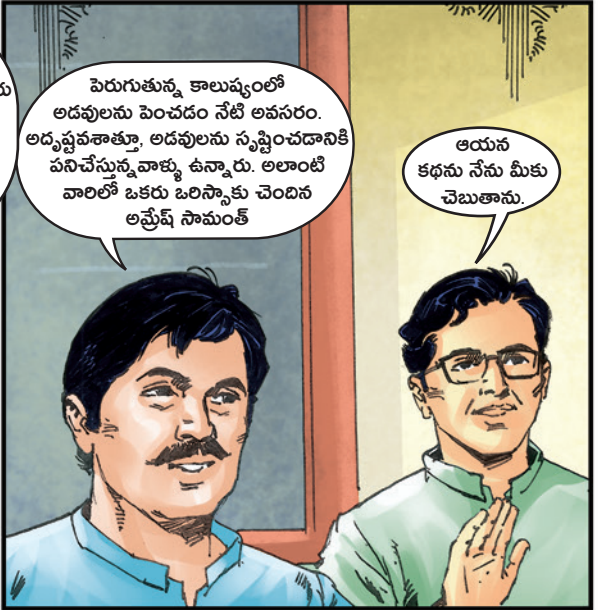
సర్, మీరు ఒక్కరే ఒక అదవి మొత్తాన్ని సృష్టించారంటే నిజమేనా?

ఇంకా చేయలేదు, కానీ కొందరితో కలిసి నేను ఆ పని కోసం కృషి చేస్తున్నాను.

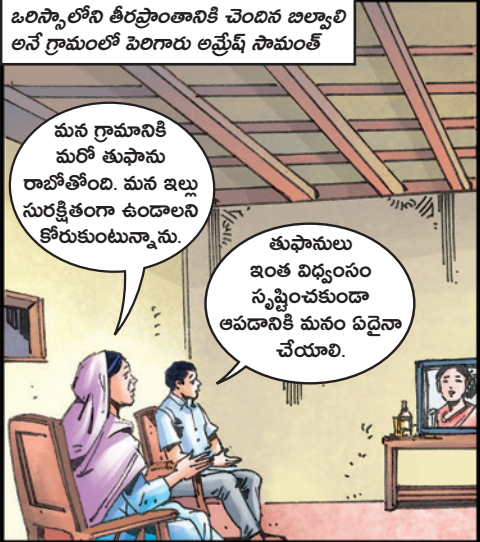
కానీ ఎందుకు సర్? అది వ్యవసాయం లాంటిది కూడా కాదు. దాని నుంచి మీకు ఎటువంటి ఆహారం రాదు.

అదవునులను సృష్టించడం వల్ల చాలా లాభాలు ఉంటాయి. అది కాలుష్యం మరియు వాతావరణ మార్పులతో పోరాడటానికి సహాయ పడుతుంది. అది గాలిని శుభ్రపరచడానికి, పర్యావరణ వ్యవస్థలను పునరుద్ధరించడానికి మరియు తూఫానులు మరియు వరదల నుండి పరిసర ప్రాంతాలను రక్షించడంలో సహాయపడుతుంది.

పెరుగుతున్న కాలుష్యంలో అదవులను పెంచడం నేటి అవసరం. అదవులను సృష్టించడానికి పనిచేస్తున్నవాళ్ళు ఉన్నారు. అలాంటి వారిలో ఒకరు ఒరిస్సాకు చెందిన అప్రెష్ సామంత్

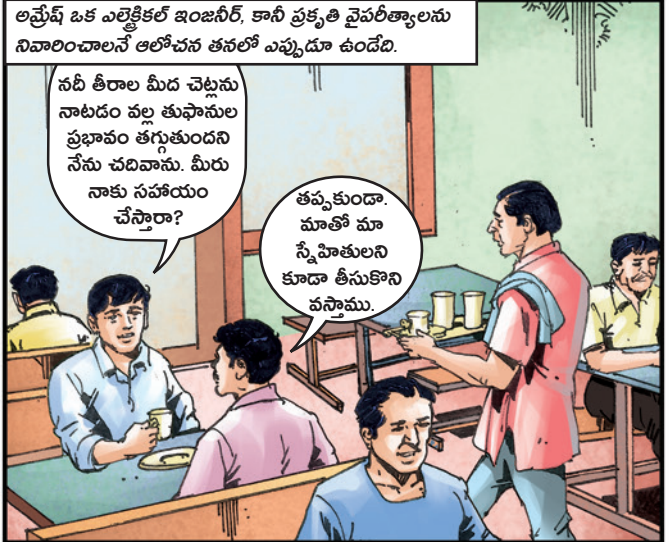
ఆయన కథను నేను మీకు చెబుతాను.

ఒరిస్సాలోని తీరప్రాంతానికి చెందిన బిల్కాబి అనే గ్రామంలో పెరిగాడు అప్రెష్ సామంత్

మన గ్రామానికి మరో తుఫాను రాబోతోంది. మన ఇల్లు సురక్షితంగా ఉండాలని కోరుకుంటున్నాను.

తుఫానులు ఇంత విధ్వంసం సృష్టించకుండా ఆపడానికి మనం ఏదైనా చేయాలి.

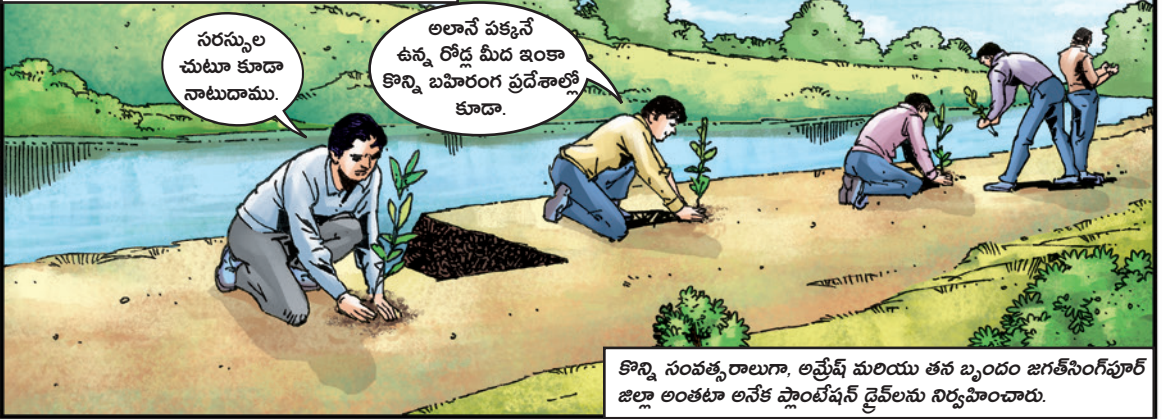

అప్రెష్ ఒక ఎలెక్ట్రికల్ ఇంజనీర్, కానీ ప్రకృతి వైపరీత్యాలను నివారించాలనే ఆలోచన తనలో ఎప్పుడూ ఉండేది.

నదీ తీరాల మీద చెట్లను నాటడం వల్ల తుఫానుల ప్రభావం తగ్గుతుందని నేను చదివాను. మీరు నాకు సహాయం చేస్తారా?

తప్పకుండా. మాతో మా స్నేహితులని కూడా తీసుకొని వస్తాము.

కొంతమంది వాలంటీర్లతో కలిసి, 1995లో అప్రేష్ నదీ తీరాలా చుట్టూ చెట్లను నాటడం మొదలుపెట్టారు.

సరస్సుల చుట్టూ కూడా నాటుదాము.

అలానే పక్కనే ఉన్న రోడ్ల మీద ఇంకా కొన్ని బహిరంగ ప్రదేశాల్లో కూడా.

కొన్ని సంవత్సరాలుగా, అప్రేష్ మరియు తన బృందం జగత్ సింగ్ పూర్ జిల్లా అంతటా అనేక ప్లాంట్ షన్ డ్రైవ్ లను నిర్వహించారు.

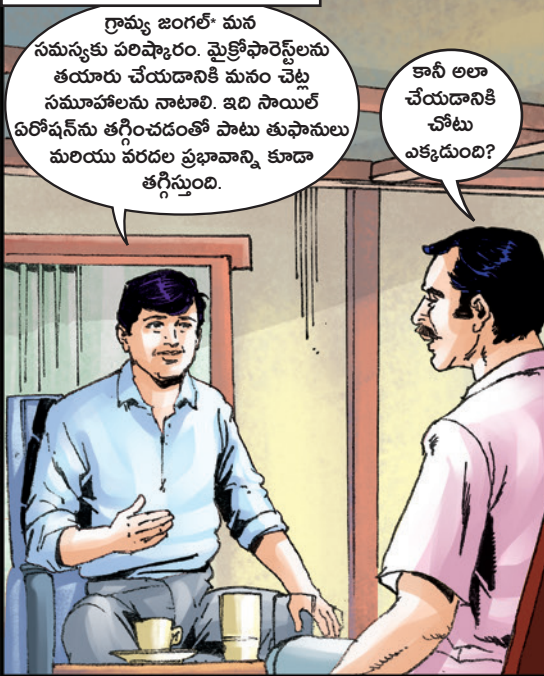
ఒరిస్సాలో తూఫాను వచ్చినప్పుడు -

చెట్లు పడిపోయాయి.

ఇళ్లకు జరిగే నష్టం ఏమీ తగ్గలేదు.

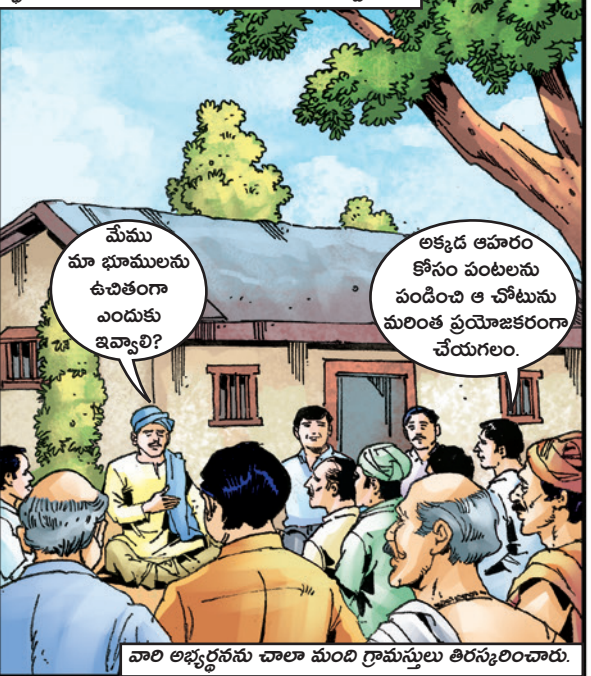
పరిష్కారం కోసం అప్రేష్ చాలా సంవత్సరాలు వెతికారు. 2015లో -

గ్రామ్య జంగల్ మన సమస్యకు పరిష్కారం. మైక్రోఫారెస్ట్ లను తయారు చేయడానికి మనం చెట్ల సమూహాలను నాటాలి. ఇది సాయిల్ ఏరోషన్ ను తగ్గించడంతో పాటు తుఫానులు మరియు వరదల ప్రభావాన్ని కూడా తగ్గిస్తుంది.

కానీ అలా చేయడానికి చోటు ఎక్కడుంది?

అప్రేష్ మరియు తన బృందం గ్రామస్థులను కాస్త స్థలం దానం చేయమని అడగటం మొదలుపెట్టారు.

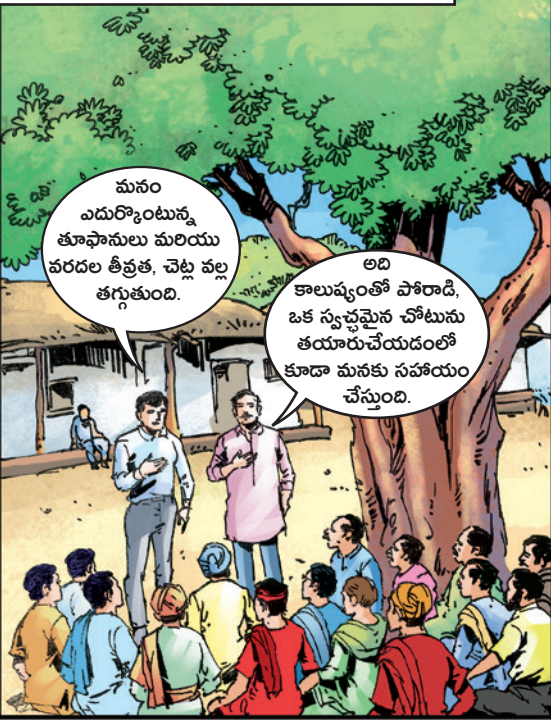
మేము మా భూములను ఉచితంగా ఎందుకు ఇవ్వాలి?

అక్కడ ఆహారం కోసం పంటలను పండించి ఆ చోటును మరింత ప్రయోజకరంగా చేయగలం.

వారి అభ్యర్థనను చాలా మంది గ్రామస్థులు తీరస్కరించారు.

అప్రెన్స్ సామంత్

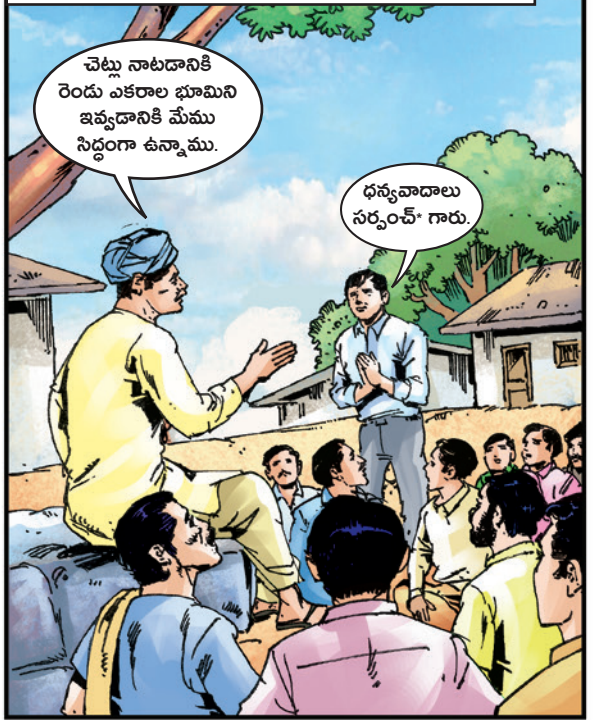
గ్రామస్థులను ఒప్పించడానికి, పర్యావరణ అవగాహన క్యాంపులను నిర్వహించాలని ఆప్రెన్స్ నిర్ణయించుకున్నారు.

మనం ఎదుర్కొంటున్న తూఫానులు మరియు వరదల తీవ్రత, చెట్ల వల్ల తగ్గుతుంది.

అది కాలుష్యంతో పోరాడి, ఒక స్వచ్ఛమైన చోటును తయారుచేయడంలో కూడా మనకు సహాయం చేస్తుంది.

అలాంటి ఎన్నో అవగాహన క్యాంపులను ఆప్రెన్స్ నిర్వహించారు, నిదానంగా గ్రామస్థుల ఆలోచన మార్గం మొదలయింది. ఒక రోజు -

చెట్లు నాటడానికి రెండు ఎకరాల భూమిని ఇవ్వడానికి మేము సిద్ధంగా ఉన్నాము.

ధన్యవాదాలు సర్పంచ్ గారు.

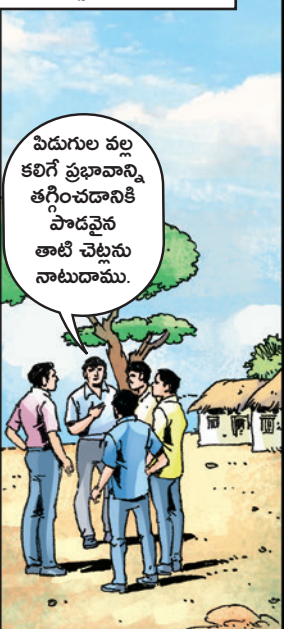
అప్రెన్స్ మరియు అతని బృందం ఊరిలో చెట్లను నాటడం మొదలుపెట్టారు.

ఊరిలోని ఒక్కొక్క క్వార్టర్లో 500 నుంచి 1,000 మొక్కల వరకు ఉండాలి.

కొంతకాలానికి, ఎంతో మంది వాలంటీర్లు అతనితో చేరారు, మరియు చెట్లను నాటడానికి ఎన్నో ఊర్లు స్థలాన్ని అందించాయి.

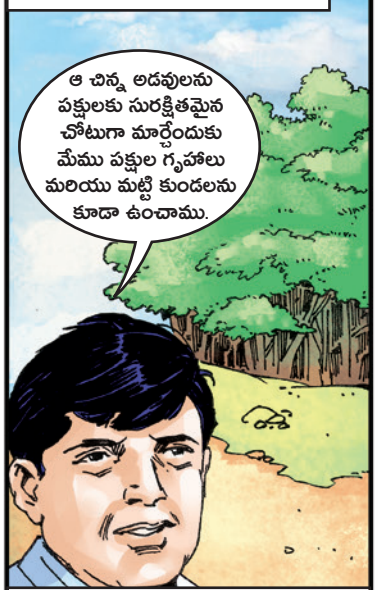
2016లో, పిడుగుల వల్ల జరిగే విధ్వంసానికి పరిష్కారాన్ని వెతకాలని అప్రెన్స్ నిర్ణయించుకున్నారు.

పిడుగుల వల్ల కలిగే ప్రభావాన్ని తగ్గించడానికి పొడవైన తాటి చెట్లను నాటుదాము.

వాళ్ళు నాటిన తాటి చెట్లు ఆశించిన ఫలితాన్ని చూచాయి.

అప్రెన్స్ మరియు 100 మందికి పైగా వాలంటీర్లు ఉన్న అతని బృందం ఒరిస్సాలోని 20 గ్రామాల్లో ఇప్పటివరకు ఒక్కకు పైగా చెట్లను నాటారు.

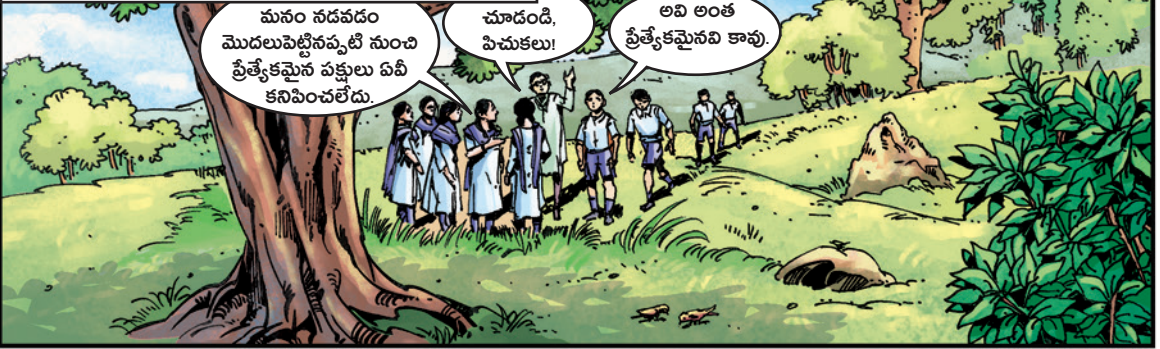

ఆ చిన్న అడవులను పక్షులకు సురక్షితమైన చోటుగా మార్చేందుకు మేము పక్షుల గృహాలు మరియు మట్టి కుండలను కూడా ఉంచాము.

అప్రెన్స్ పని ఒరిస్సా ముఖ్యమంత్రి నవీన్ పట్నాయక్ నుండి ప్రశంసలను అందుకుంది మరియు ప్రధాన మంత్రి మోదీ గారి మన కీ బాత్లో ప్రస్తావించబడింది.

ఇందర్పాల్ సింగ్ బాత్రా

నాయర్ సర్ మరియు తన విద్యార్థులు ప్రకృతిలో నడుస్తూ ఉన్నారు.

మనం నడవడం మొదలుపెట్టినప్పటి నుంచి ప్రత్యేకమైన పక్షులు ఏవీ కనిపించలేదు.

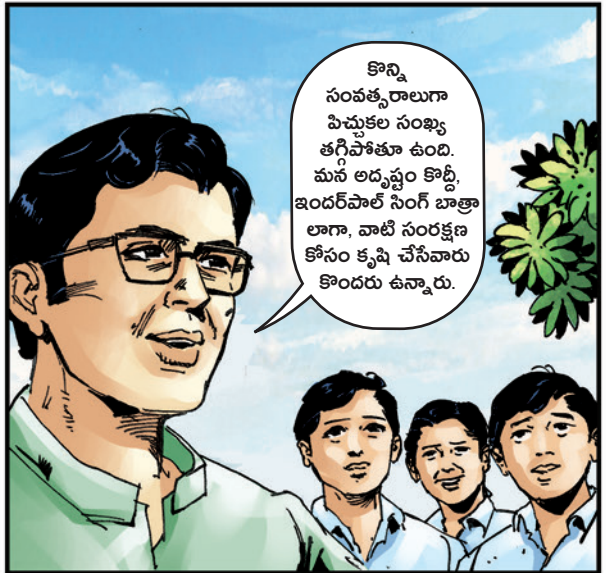
చూడండి, పిచ్చుకలు!

అవి అంత ప్రత్యేకమైనవి కావు.

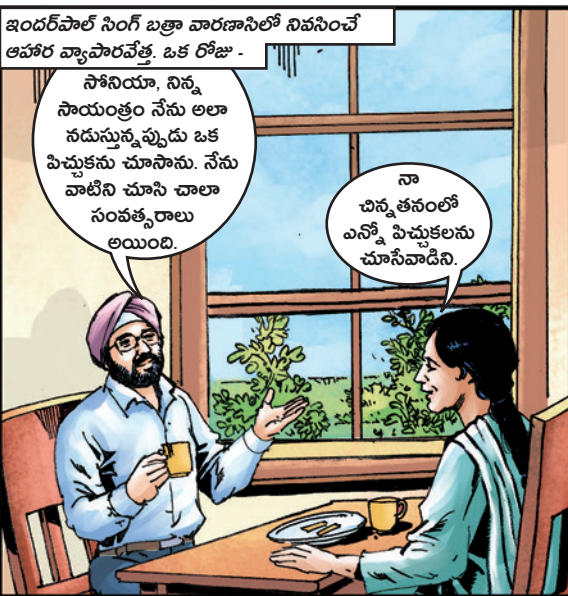

పిచ్చుకలు ఇప్పుడు అంతరించిపోతున్న జాతి అని మీకు తెలుసా?

అంటే అవి అంతరించిపోతాయా?

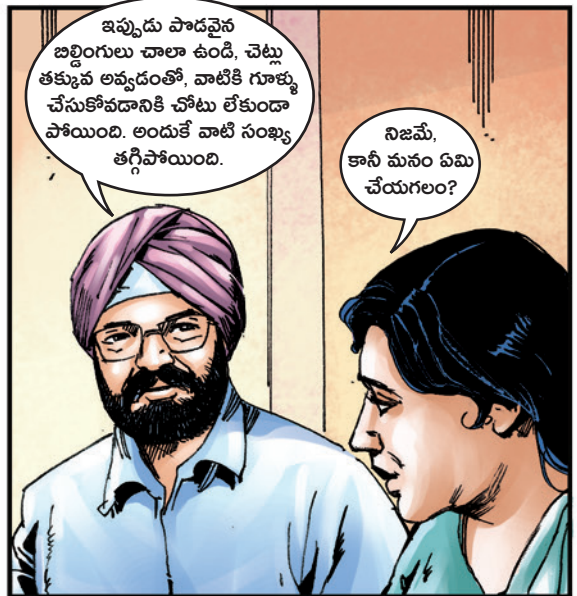
కొన్ని సంవత్సరాలుగా పిచ్చుకల సంఖ్య తగ్గిపోతూ ఉంది. మన అదృష్టం కొద్దీ ఇందర్పాల్ సింగ్ బాత్రా లాగా, వాటి సంరక్షణ కోసం కృషి చేసేవారు కొందరు ఉన్నారు.

ఇందర్పాల్ సింగ్ బాత్రా వారణాసిలో నివసించే ఆహార వ్యాపారవేత్త. ఒక రోజు -

సోనియా, నిన్న సాయంత్రం నేను అలా నడుస్తున్నప్పుడు ఒక పిచ్చుకను చూసాను. నేను వాటిని చూసి చాలా సంవత్సరాలు అయింది.

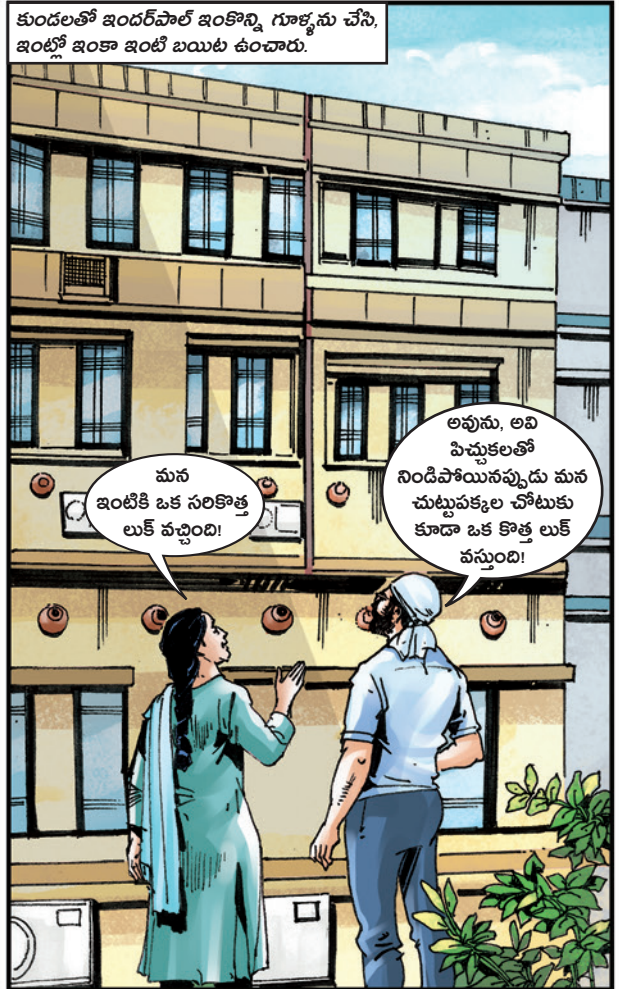
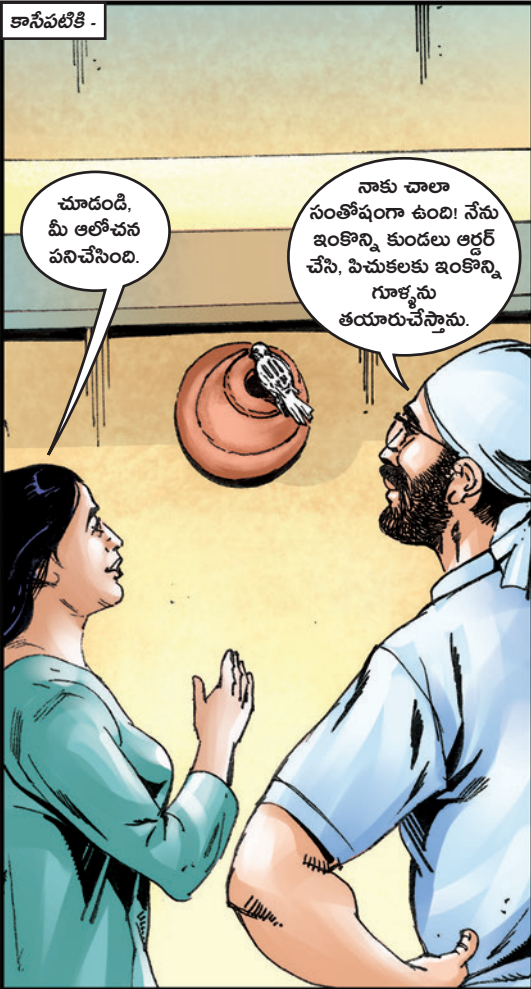
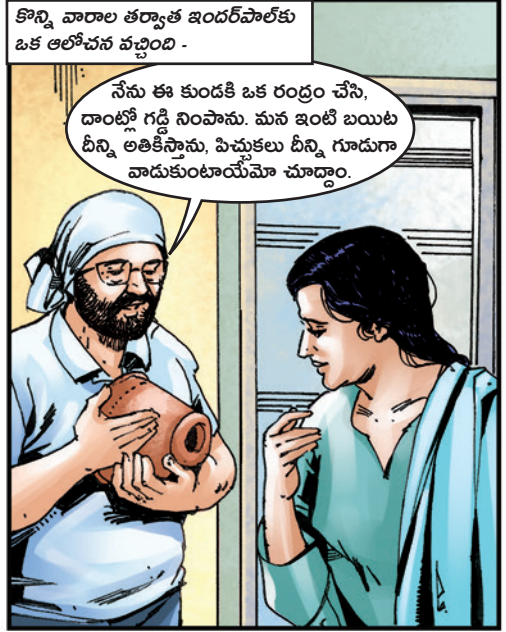
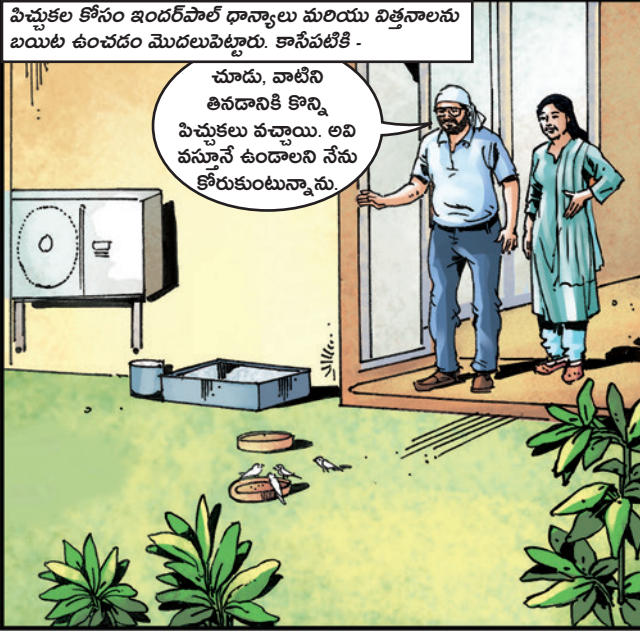
నా చిన్న తనంలో ఎన్నో పిచ్చుకలను చూసేవాడిని.

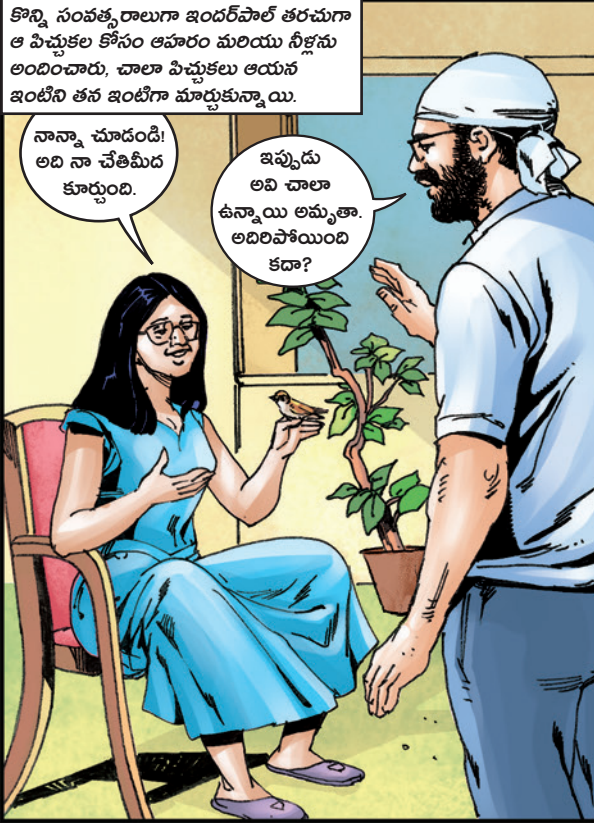

ఇప్పుడు పొడవైన బల్బింగులు చాలా ఉండి, చెట్లు తక్కువ అవ్వడంతో, వాటికి గూళ్ళు చేసుకోవడానికి చోటు లేకుండా పోయింది. అందుకే వాటి సంఖ్య తగ్గిపోయింది.

నిజమే, కానీ మనం ఏమి చేయగలం?

కొన్ని సంవత్సరాలుగా ఇందర్పాల్ తరచుగా ఆ పిచ్చుకల కోసం ఆవారం మరియు నీళ్లను అందించారు, చాలా పిచ్చుకలు ఆయన ఇంటిని తన ఇంటిగా మార్చుకున్నాయి.

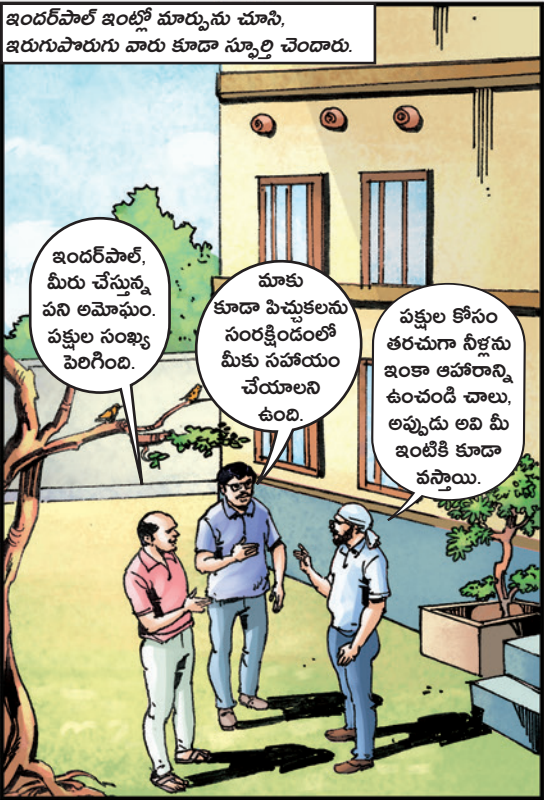
నాన్నా చూడండి! అది నా చేతిమీద కూర్చుంది.

ఇప్పుడు అవి చాలా ఉన్నాయి అమ్మతా. అదిరిపోయింది కదా?

మరిన్ని పక్షులు గూళ్లు కట్టుకోవడానికి, ఇందర్పాల్ తన ఇంటి చుట్టూ చెట్లను నాటడం కూడా మొదలుపెట్టారు.

కొన్ని సంవత్సరాలుగా ఆయన కొన్ని వందల చెట్లను నాటారు.

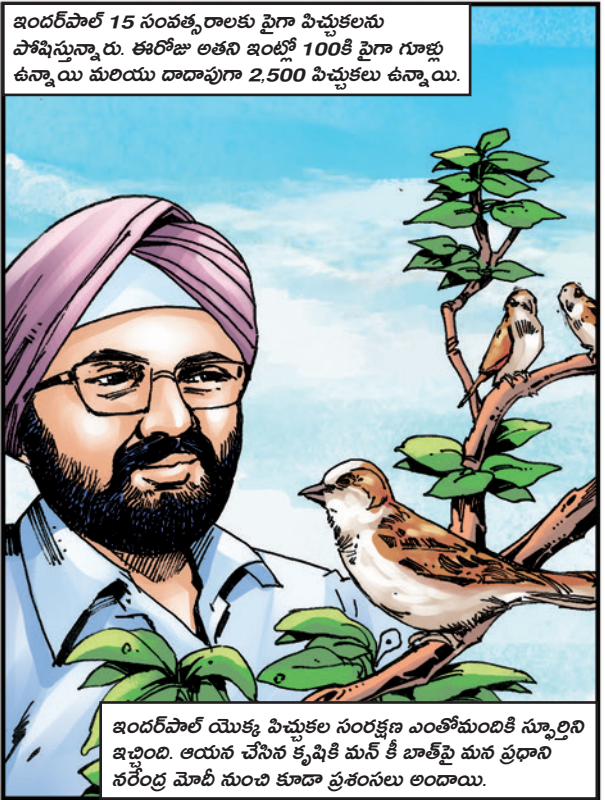

ఇందర్పాల్ ఇంట్లో మార్పును చూసి, ఇరుగుపొరుగు వారు కూడా స్ఫూర్తి చెందారు.

ఇందర్పాల్, మీరు చేస్తున్న పని అమోఘం. పక్షుల సంఖ్య పెరిగింది.

మాకు కూడా పిచ్చుకలను సంరక్షించడంలో మీకు సహాయం చేయాలని ఉంది.

పక్షుల కోసం తరచుగా నీళ్లను ఇంకా ఆహారాన్ని ఉంచండి చాలు, అప్పుడు అవి మీ ఇంటికి కూడా వస్తాయి.

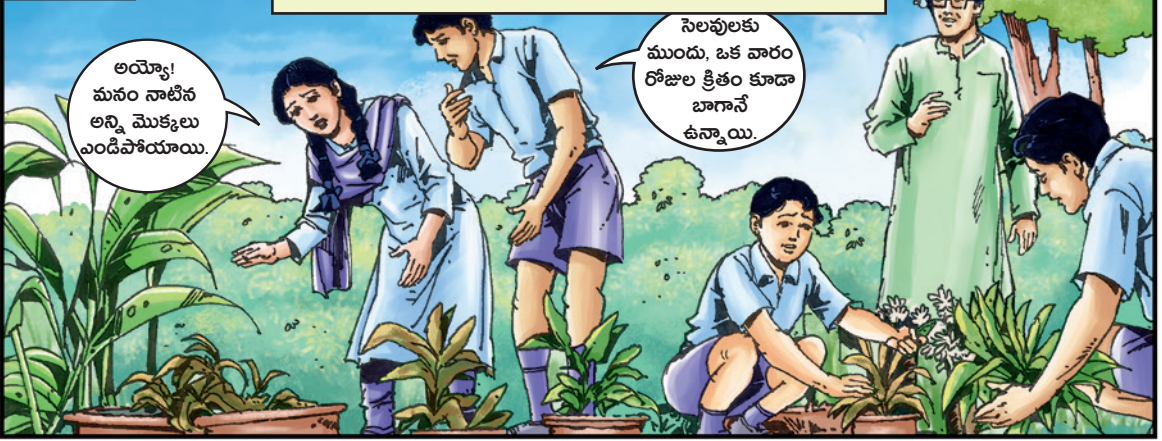

ఇందర్పాల్ 15 సంవత్సరాలకు పైగా పిచ్చుకలను పోషిస్తున్నారు. ఈరోజు అతని ఇంట్లో 100కి పైగా గూళ్లు ఉన్నాయి మరియు దాదాపుగా 2,500 పిచ్చుకలు ఉన్నాయి.

ఇందర్పాల్ యొక్క పిచ్చుకల సంరక్షణ ఎంతోమందికి స్ఫూర్తిని ఇచ్చింది. ఆయన చేసిన కృషికి మన కీ బాత్ వాల్ మన ప్రధాని నరేంద్ర మోదీ సుంచి కూడా ప్రశంసలు అందాయి.

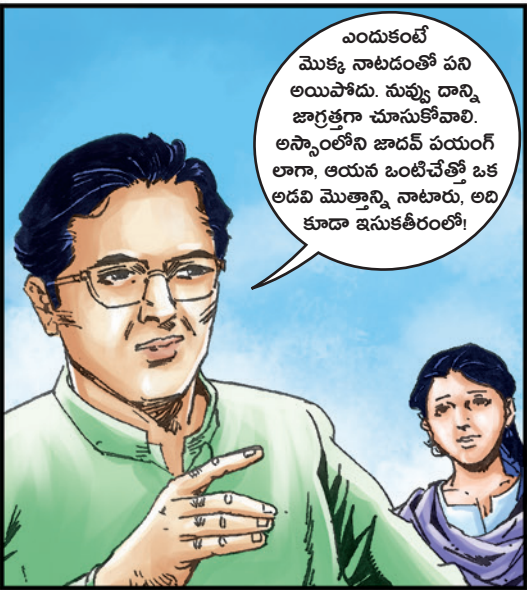
జాదవ్ పయంగ్

బడి తోటలో -

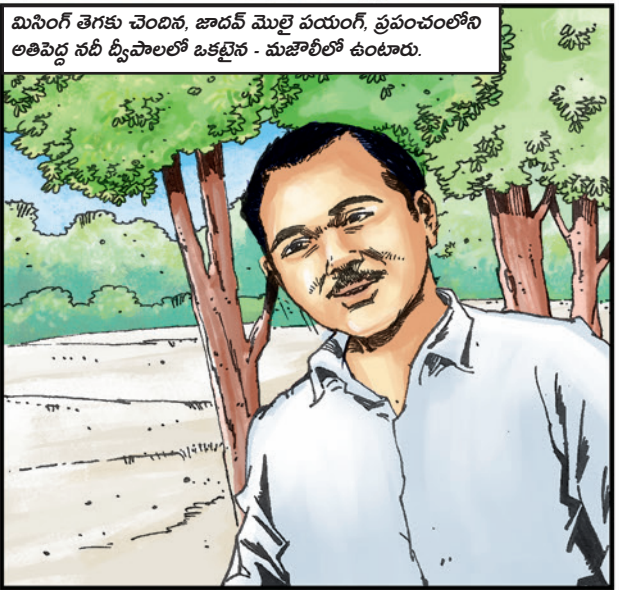

అయ్యో!
మనం నాటిన
అన్ని మొక్కలు
ఎండిపోయాయి.

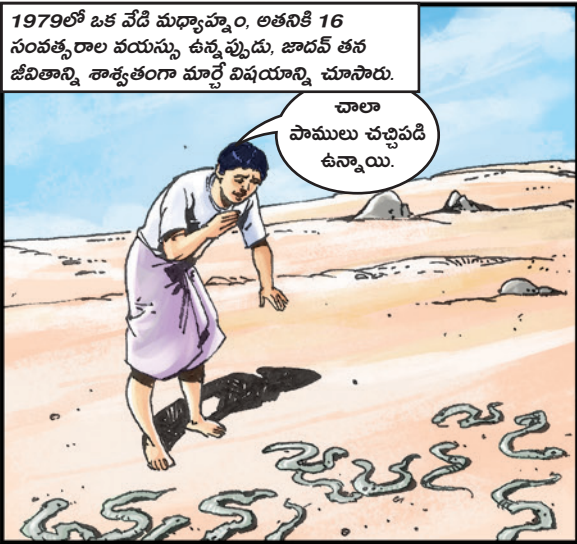
సెలవులకు
ముందు, ఒక వారం
రోజుల క్రితం కూడా
బాగానే
ఉన్నాయి.

ఎందుకంటే
మొక్క నాటడంతో పని
అయిపోయింది. నువ్వు దాన్ని
జాగ్రత్తగా చూసుకోవాలి.
అస్సాంలోని జాదవ్ పయంగ్
లాగా, ఆయన ఒంటిచేత్తో ఒక
అడవి మొత్తాన్ని నాటారు, అది
కూడా ఇసుకతీరంలో!

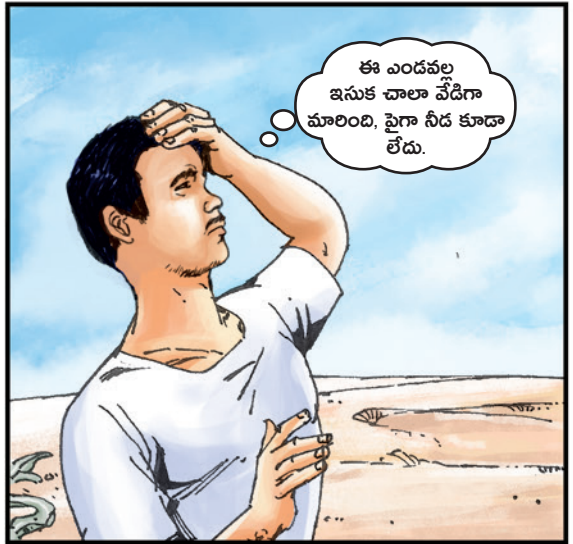

మిసింగ్ తెగకు చెందిన, జాదవ్ మొలై పయంగ్, ప్రపంచంలోని
అతిపెద్ద నది ద్వీపాలలో ఒకటైన - మజూరీలో ఉంటారు.

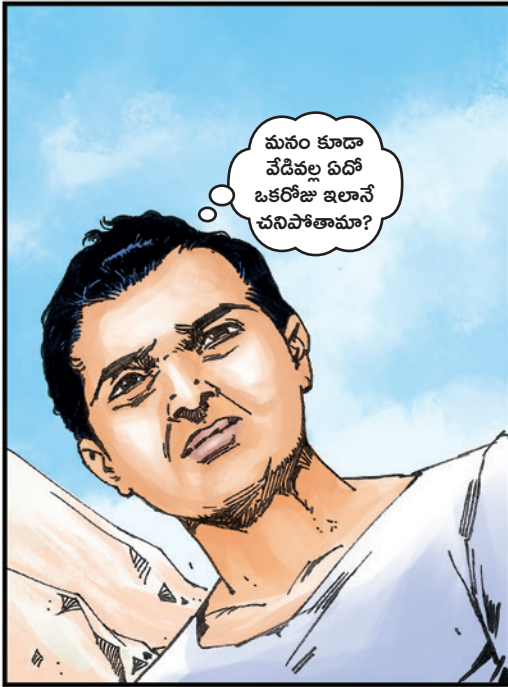

1979లో ఒక వేడి మధ్యాహ్నం, అతనికి 16 సంవత్సరాల వయస్సు ఉన్నప్పుడు, జాదవ్ తన జీవితాన్ని శాశ్వతంగా మార్చే విషయాన్ని చూసారు.

చాలా పొములు చచ్చిపడి ఉన్నాయి.

ఈ ఎండవల ఇసుక చాలా వేడిగా మారింది, పైగా నీడ కూడా లేదు.

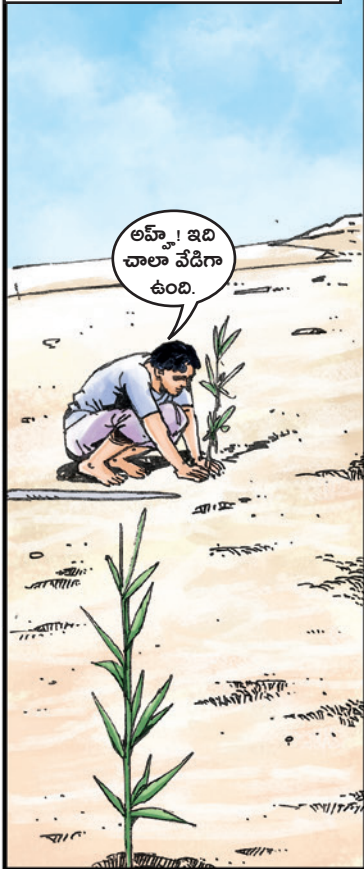

మనం కూడా వేడివల్ల ఏదో ఒకరోజు ఇలానే చనిపోతామా?

దాన్ని ఆపడానికి నేను ఏదైనా చేయాలి.

ఆ తర్వాతి రోజు ఇసుకతీరం మీద జాదన్ కొన్ని వెదురు మొక్కలను నాటారు...

అహ్! ఇది చాలా వేడిగా ఉంది.

...ఆ తర్వాత.

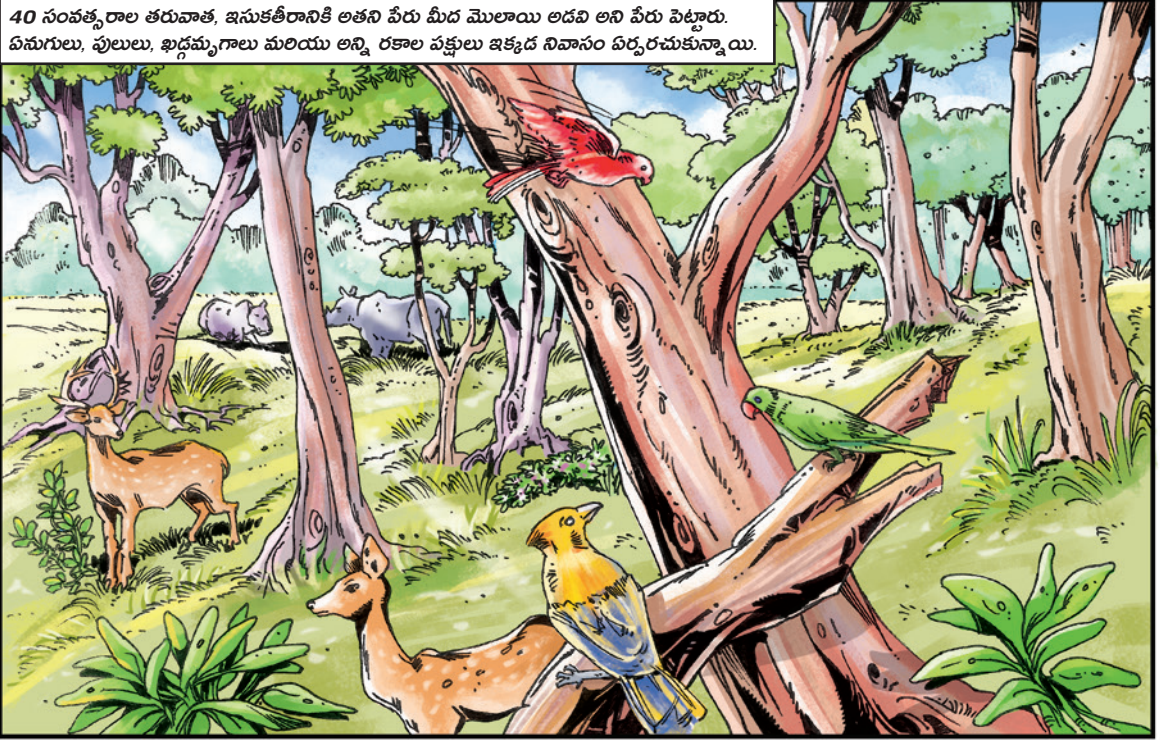
చాలా కష్టమైన పని, కానీ పని ఆగకూడదు.

ఆ తర్వాత, తను వేరే రకం చెట్లను కూడా నాటడం మొదలుపెట్టారు. ఇంతకుముందు ఇసుక మాత్రమే ఉండే చోట చెట్లు పెరిగే వరకు...

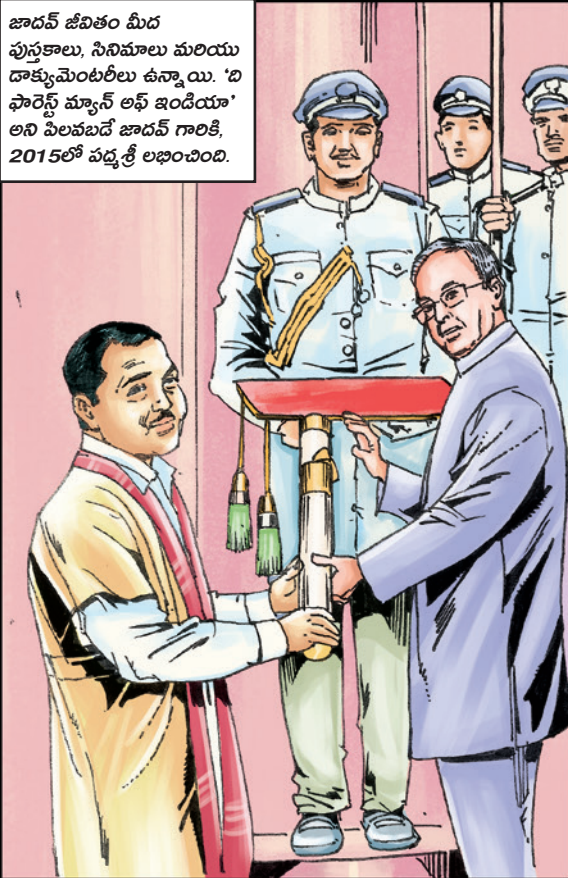

...తను ప్రతిరోజు ఒక చెట్టును నాటారు.

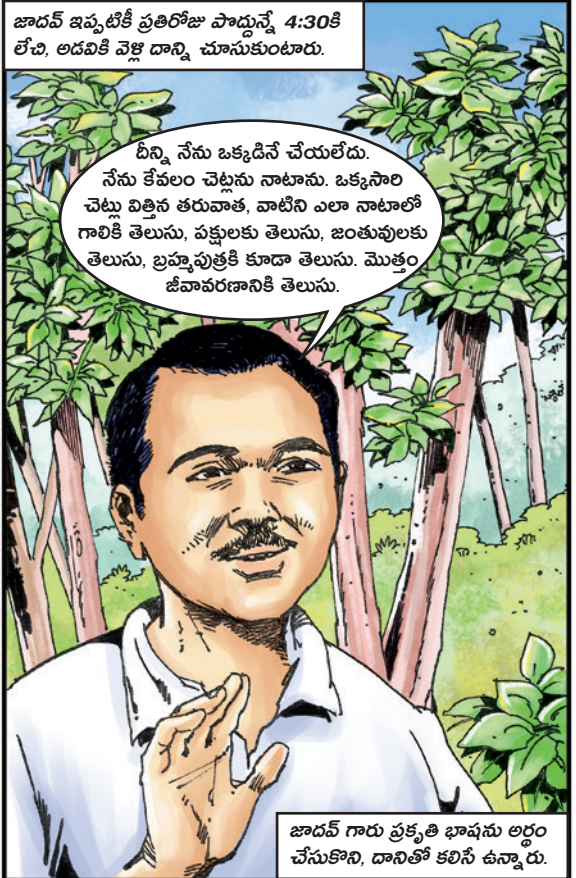
40 సంవత్సరాల తరువాత, ఇసుకతీరానికి అతని పేరు మీద మొలాయి అడవి అని పేరు పెట్టారు. ఏనుగులు, పులులు, ఖడ్గమ్మగాలు మరియు అన్ని రకాల పక్షులు ఇక్కడ నివాసం ఏర్పరచుకున్నాయి.

జాడన్ జీవితం మీద పుస్తకాలు, సినిమాలు మరియు డాక్యుమెంటరీలు ఉన్నాయి. 'ది ఫారెస్ట్ మ్యాన్ అఫ్ ఇండియా' అని పిలవబడే జాడన్ గారికి, 2015లో పద్మశ్రీ లభించింది.

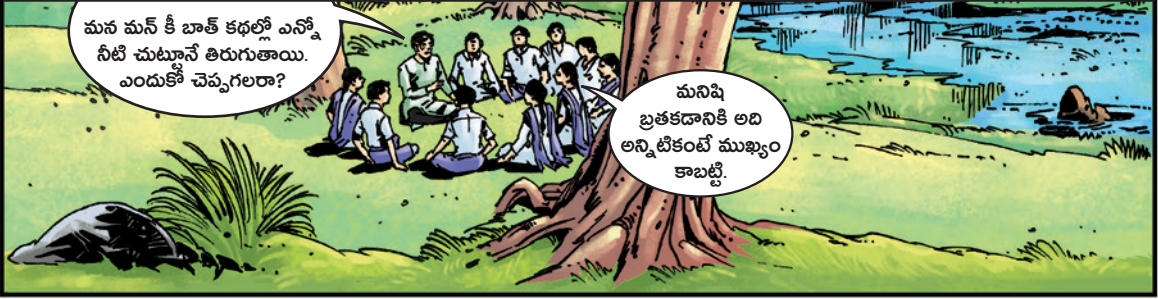
జాడన్ ఇప్పటికీ ప్రతిరోజు పొద్దున్నే 4:30కి లేచి, అడవికి వెళ్లి దాన్ని చూసుకుంటారు.

దీన్ని నేను ఒక్కడినే చేయలేదు. నేను కేవలం చెట్లను నాటాను. ఒక్కసారి చెట్లు విత్తిన తరువాత, వాటిని ఎలా నాటాలో గావికి తెలుసు, పక్షులకు తెలుసు, జంతువులకు తెలుసు, బ్రహ్మపుత్రకి కూడా తెలుసు. మొత్తం జీవావరణానికి తెలుసు.

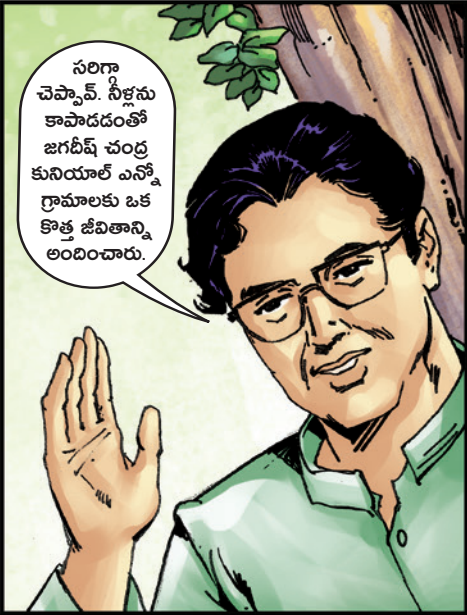
జాడన్ గారు ప్రకృతి భాషను అర్థం చేసుకొని, దానితో కలిసే ఉన్నారు.

జగదీష్ చంద్ర కునియాల్

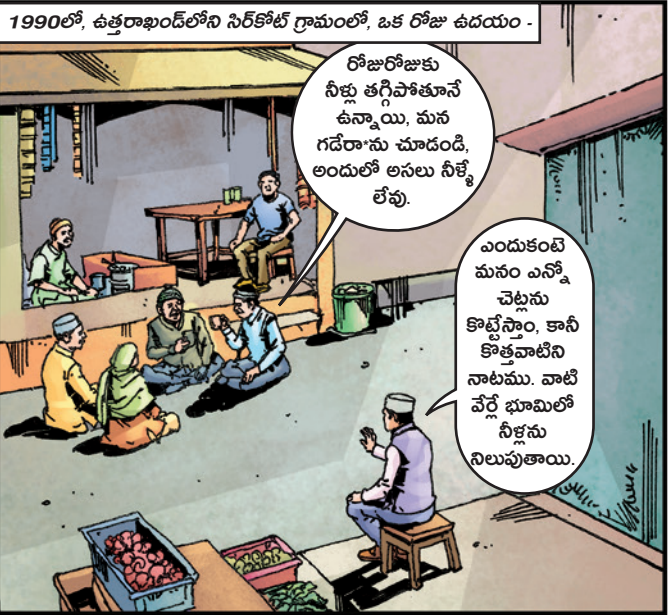

మన మన్ కీ బాత్ కథలో ఎన్నో నీటి చుటూనే తిరుగుతాయి. ఎందుకో చెప్పగలరా?

మనిషి బ్రతకడానికి అది అన్నిటికంటే ముఖ్యం కాబట్టి.

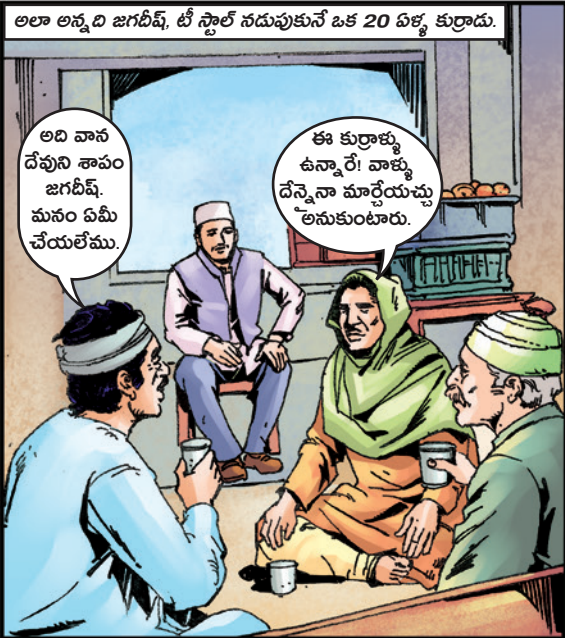
సరిగా చెప్పావ్. నీళ్లను కాపాడడంతో జగదీష్ చంద్ర కునియాల్ ఎన్నో గ్రామాలకు ఒక కొత్త జీవితాన్ని అందించారు.

1990లో, ఉత్తరాఖండ్ లోని సిర్కోట్ గ్రామంలో, ఒక రోజు ఉదయం -

రోజురోజుకు నీళ్లు తగ్గిపోతూనే ఉన్నాయి, మన గడేరాను చూడండి, అందులో అసలు నీళ్ళే లేవు.

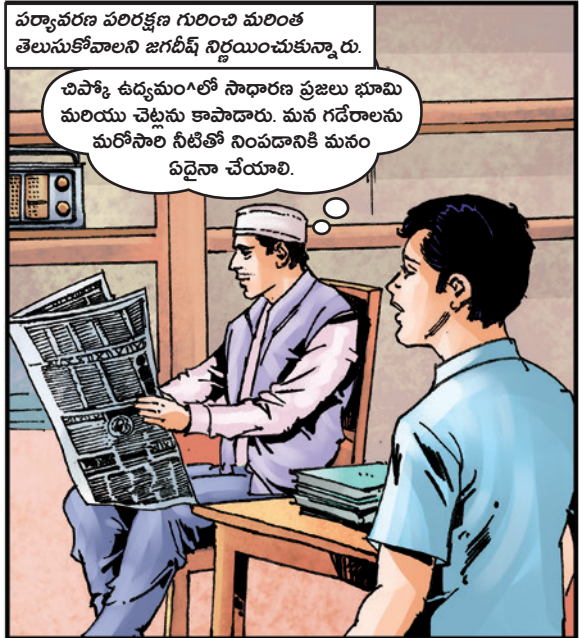
ఎందుకంటే మనం ఎన్నో చెట్లను కొట్టేస్తాం, కానీ కొత్తవాటిని నాటము. వాటి వేరే భూమిలో నీళ్లను నిలుపుతాయి.

అలా అన్నది జగదీష్, టీ స్టాల్ నడుపుకునే ఒక 20 ఏళ్ళ కుర్రాడు.

అది వాన దేవుని శాపం జగదీష్. మనం ఏమీ చేయలేము.

ఈ కుర్రాళ్ళు ఉన్నారే వాళ్ళు దేన్నైనా మార్చేయచ్చు అనుకుంటారు.

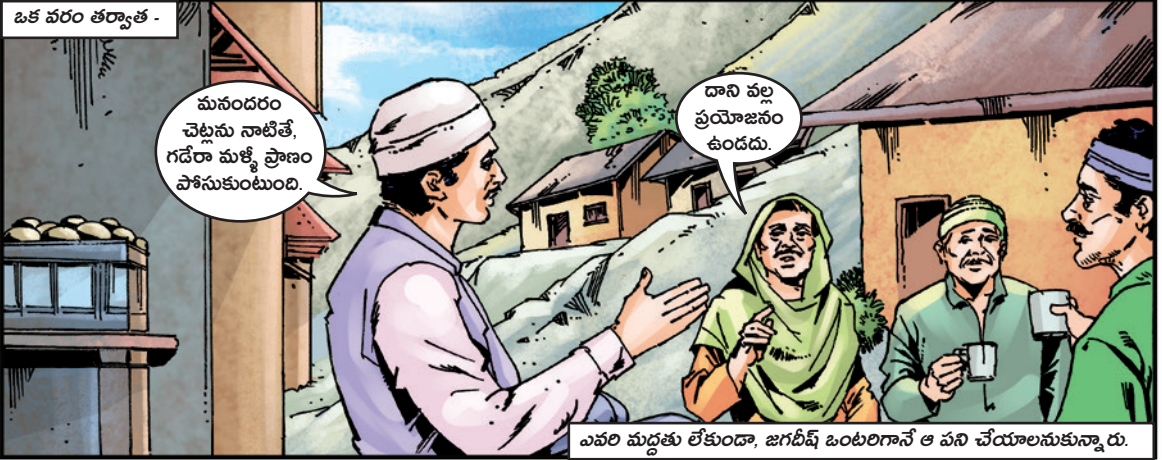
పర్యావరణ పరిరక్షణ గురించి మరింత తెలుసుకోవాలని జగదీష్ నిర్ణయించుకున్నారు.

చివ్వి ఉద్యమంలో సాధారణ ప్రజలు భూమి మరియు చెట్లను కాపాడారు. మన గడేరాలను మరోసారి నీటితో నింపడానికి మనం ఏదైనా చేయాలి.

*వర్షపు నీటి పర్యవేక్షణ ప్రవాహం

*1970లలో ఒక పర్యావరణ పర్యవేక్షణ కోసం చేసిన ఉద్యమం, ప్రజలు చెట్లను నరికివేయకుండా వాటిని కాగిలించుకున్నారు.

ఒక వరం తర్వాత -

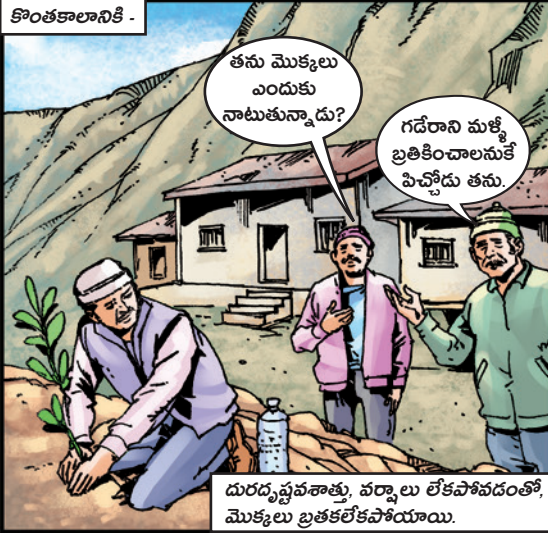

మనందరం చెట్లను నాటితే, గడేరా మళ్ళీ ప్రాణం పోసుకుంటుంది.

దాని వల్ల ప్రయోజనం ఉండదు.

ఎవరి మద్దతు లేకుండా, జగదీష్ ఒంటరిగానే ఆ పని చేయాలనుకున్నారు.

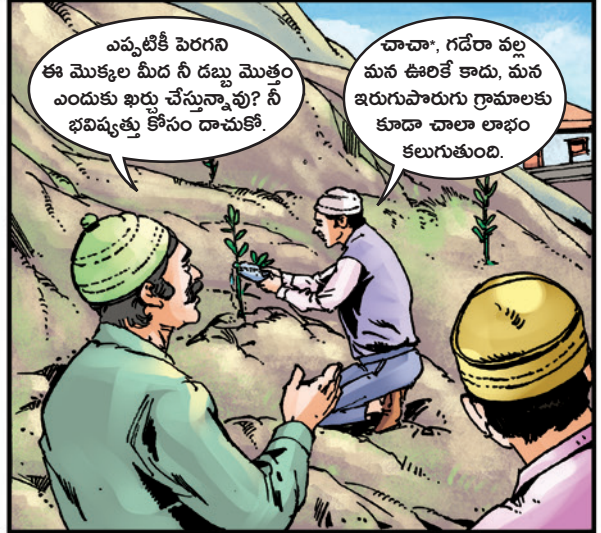
కొంతకాలానికీ -

తను మొక్కలు ఎందుకు నాటుతున్నాడు?

గడేరాని మళ్ళీ బ్రతికించాలనుకే పిచ్చోడు తను.

దురదృష్టవశాత్తు, వర్షాలు లేకపోవడంతో, మొక్కలు బ్రతకలేకపోయాయి.

ఎప్పటికీ పెరగని ఈ మొక్కల మీద నీ డబ్బు మొత్తం ఎందుకు ఖర్చు చేస్తున్నావు? నీ భవిష్యత్తు కోసం దాచుకో.

చాచా, గడేరా వల్ల మన ఊరికే కాదు, మన ఇరుగుపొరుగు గ్రామాలకు కూడా చాలా లాభం కలుగుతుంది.

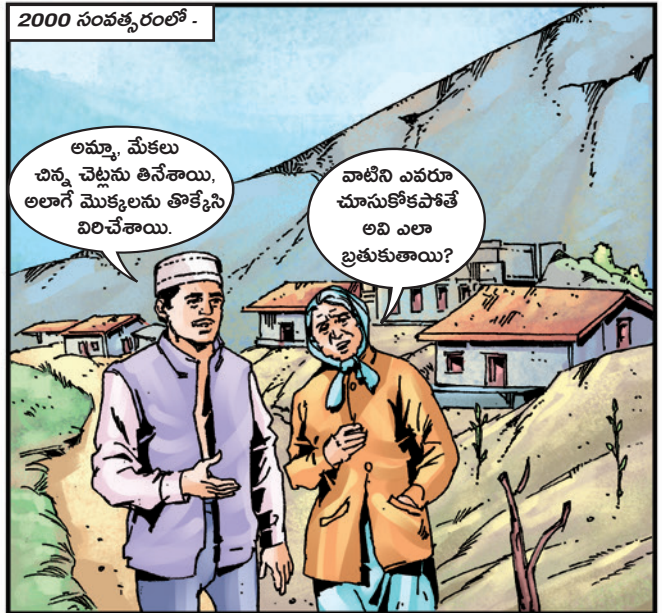

ఈ చిన్న మొక్కల వల్ల ఏమవుతుంది?

అవుతుంది. వర్షాకాలంలో ఇంకా చాలా నాటుతాను.

ఒక దశాబ్దం పాటు, జగదీష్ ఊరిచుట్టూ ఎన్నో మొక్కలను నాటాడు.

2000 సంవత్సరంలో -

అమ్మా, మేకలు చిన్న చెట్లను తినేశాయి, అలాగే మొక్కలను తొక్కేసి విరిచేశాయి.

వాటిని ఎవరూ చూసుకోకపోతే అవి ఎలా బ్రతుకుతాయి?

అదే సంవత్సరం, కొండ ప్రాంతాలలో టీ గార్డెన్లను ఏర్పాటు చేయడానికి ప్రభుత్వం ప్రణాళికను మొదలుపెట్టింది.

ఉత్తరాఖండ్ రాష్ట్ర ప్రభుత్వం కొండల అభివృద్ధి కార్యక్రమం కింద, టీను సాగు చేయడాన్ని ప్రోత్సహిస్తుంది.

అది నేను చేస్తాను. నేను టీ మొక్కను నాటి, దానికి రక్షణ ఉంచితే, అప్పుడు మొక్కలను మరియూ చెట్లను జాగ్రత్తగా చూసుకుంటారు.

జగదీష్ తన కృషిని కొనసాగించడంతో అడవి విస్తీర్ణం పెరిగింది.

చివరగా, 2012లో -

గడేరాలో నీరు పారుతోంది. నమ్మటంకొసం మీరే పచ్చి చూడండి.

కారోజు కోసమే నేను ఎంతో కాలం వేచి చూశాను!

నీ కష్టం ఫలించింది బాబూ ! నిన్ను నమ్మనందుకు మాకు సగ్గుగా ఉంది!

మన భవిష్యత్తు సురక్షితం అయింది. ఈ సంతోషానికి వెలకట్టలేము.

జగదీష్ విజయానికి సిర్కోట్ గ్రామం మొత్తం హర్షం వ్యక్తం చేసింది.

గ్రామం లో 150కి పైగా కుటుంబాలు ఈ గడేరా నీళ్ల మీద ఆధారపడి ఉన్నాయి, వాళ్ళ జీవితాలను నమ్మవ్వ మార్చేశావు. నీ పట్టు వదలనందుకు ధన్యవాదాలు.

ఇప్పుడు గడేరాను నింపి ఉంచడానికి, మనం చాలా చెట్లను నాటాలి.

30 సంవత్సరాలకు పైగా, తన ఊరిలో జగదీష్ 15,000లకు పైగా చెట్లను నాటారు. చివరికి -

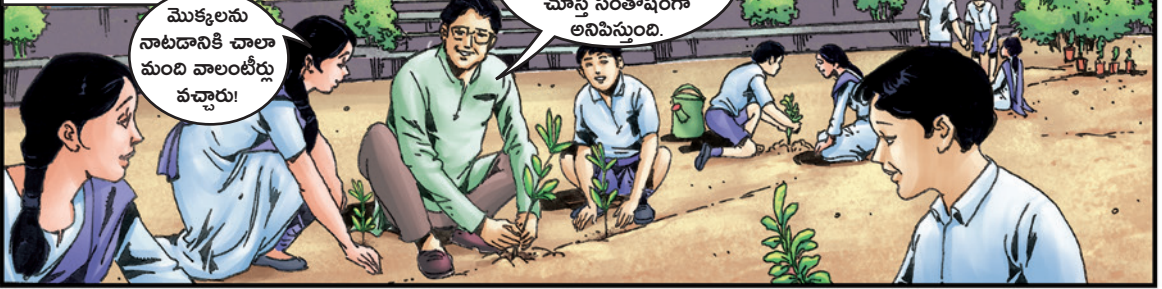
మేము పక్క ఊరి వాళ్ళము, మాకు కూడా మా నీటి వనరులకు ప్రాణం పోయాలని ఉంది. మేము ఎలా మొదలుపెట్టాలి?

మొక్కలను నాటడంతో మొదలుపెట్టండి, గుర్తుంచుకోండి, నరికిన ప్రతి చెట్టుకు బదులుగా అయిదు మొక్కలను నాటాలి.

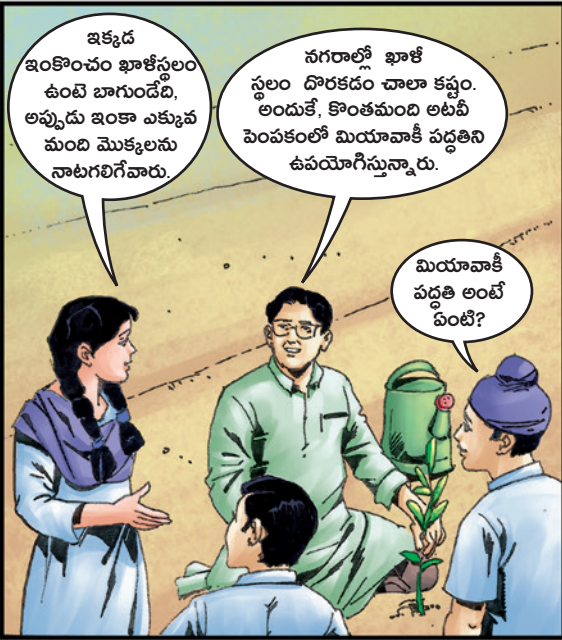
రఫీ రామనాథ్

నాయర్ సర్ మరియు విద్యార్థులు మొక్కలు నాటే కార్యక్రమంలో పాల్గొంటున్నారు.

మొక్కలను నాటడానికి చాలా మంది వాలంటీర్లు వచ్చారు!

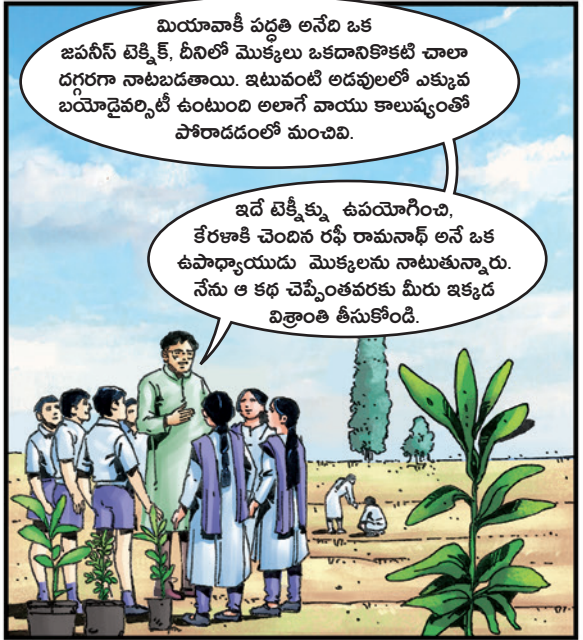
అవును. యువత పర్యావరణం గురించి ఆలోచించడాన్ని చూస్తే సంతోషంగా అనిపిస్తుంది.

ఇక్కడ ఇంకొకటి ఖాళీస్థలం ఉంటే బాగుండేది, అప్పుడు ఇంకా ఎక్కువ మంది మొక్కలను నాటగలిగేవారు.

వగరాలలో ఖాళీ స్థలం దొరకడం చాలా కష్టం. అందుకే, కొంతమంది అటవీ పెంపకంలో మియావాకి పద్ధతిని ఉపయోగిస్తున్నారు.

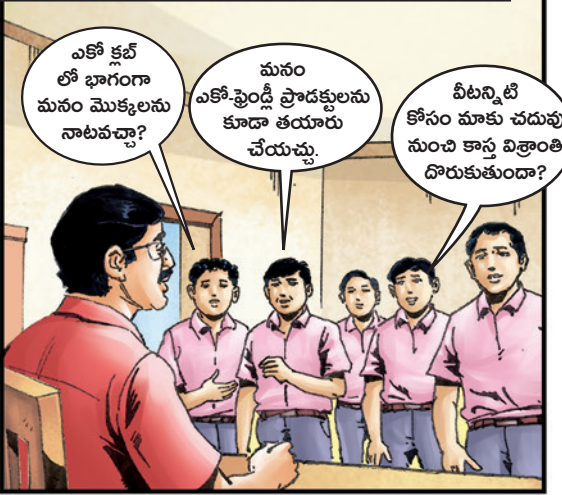
మియావాకి పద్ధతి అంటే ఏంటి?

మియావాకి పద్ధతి అనేది ఒక జపనీస్ టెక్నిక్, దీనిలో మొక్కలు ఒకదానికొకటి చాలా దగ్గరగా నాటబడతాయి. ఇటువంటి అడవులలో ఎక్కువ బయోడైవర్సిటీ ఉంటుంది అలాగే వాయు కాలుష్యంతో పోరాడడంలో మంచివి.

ఇదే టెక్నిక్కు ఉపయోగించి, కేరళాకి చెందిన రఫీ రామనాథ్ అనే ఒక ఉపాధ్యాయుడు మొక్కలను నాటుతున్నారు. నేను ఆ కథ చెప్పేంతవరకు మీరు ఇక్కడ విశ్రాంతి తీసుకోండి.

తమరాకులంలోని విజ్ఞాన విలాసిని ఉన్నత పాఠశాలకి చెందిన విద్యార్థులకు ఎంతో ఉత్సాహం ఉండేది.

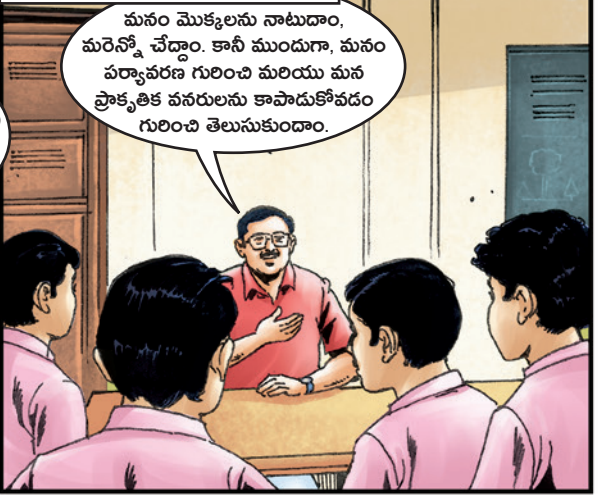

ఎకో క్లబ్ లో భాగంగా మనం మొక్కలను నాటవచ్చా?

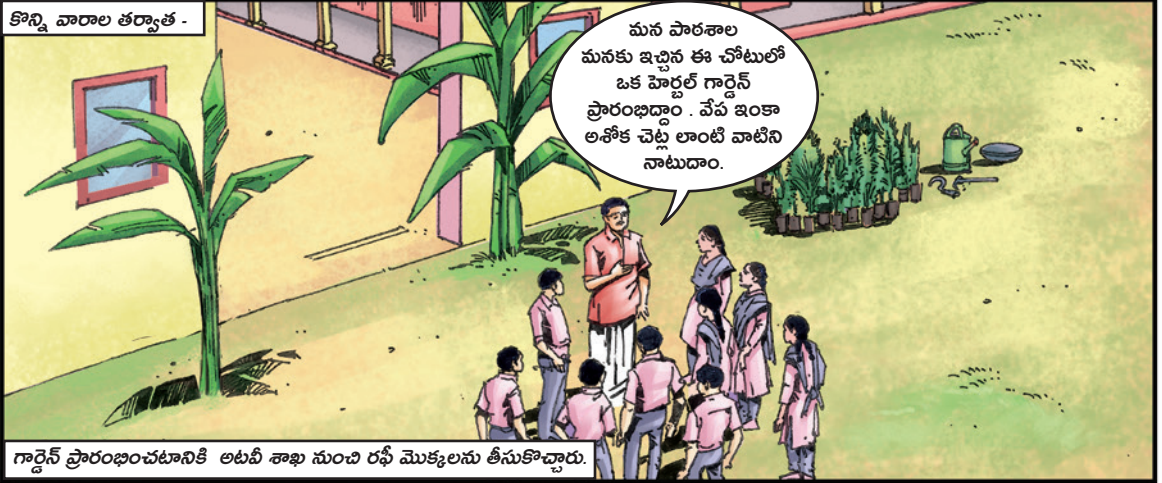
మనం ఎకో-ఫ్రెండ్లీ ప్రాజెక్టులను కూడా తయారు చేయచ్చు.

వీటన్నిటి కోసం మాకు చదువు నుంచి కాస్త విశ్రాంతి దొరుకుతుందా?

వాళ్ళ బయాలజీ టీచర్ అయిన రఫీ రామనాథ్ ఎకో క్లబ్ యొక్క కోఆర్డినేటర్.

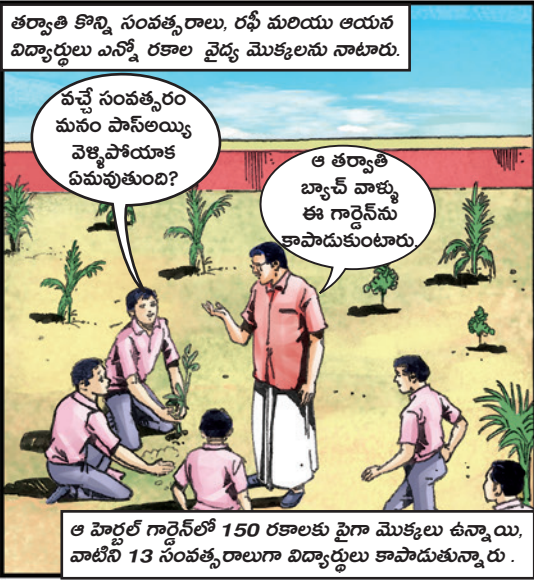
మనం మొక్కలను నాటదాం, మరెన్నో చేద్దాం. కానీ ముందుగా, మనం పర్యావరణ గురించి మరియు మన ప్రాకృతిక వనరులను కాపాడుకోవడం గురించి తెలుసుకుందాం.

కొన్ని వారాల తర్వాత -

మన పాఠశాల మనకు ఇచ్చిన ఈ చోటులో ఒక హెర్బల్ గార్డెన్ ప్రారంభిద్దాం. వేవ ఇంకా అశోక చెట్ల లాంటి వాటిని నాటదాం.

గార్డెన్ ప్రారంభించటానికి అటవీ శాఖ నుంచి రఫ్ మొక్కలను తీసుకొచ్చారు.

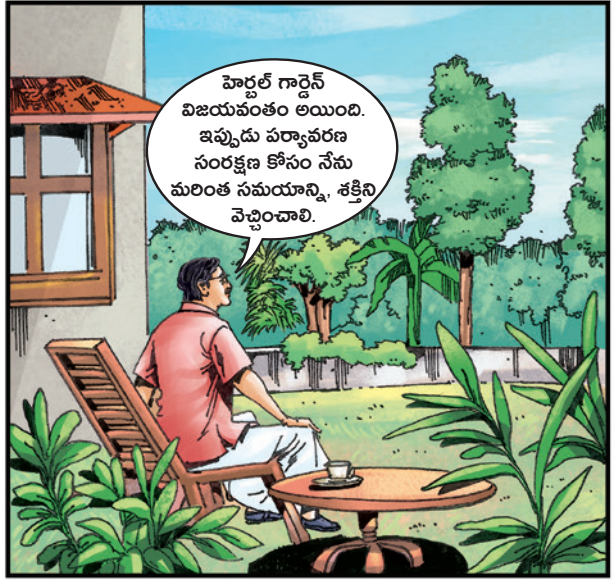

తర్వాతి కొన్ని సంవత్సరాలు, రఫ్ మరియు ఆయన విద్యార్థులు ఎన్నో రకాల వైద్య మొక్కలను నాటారు.

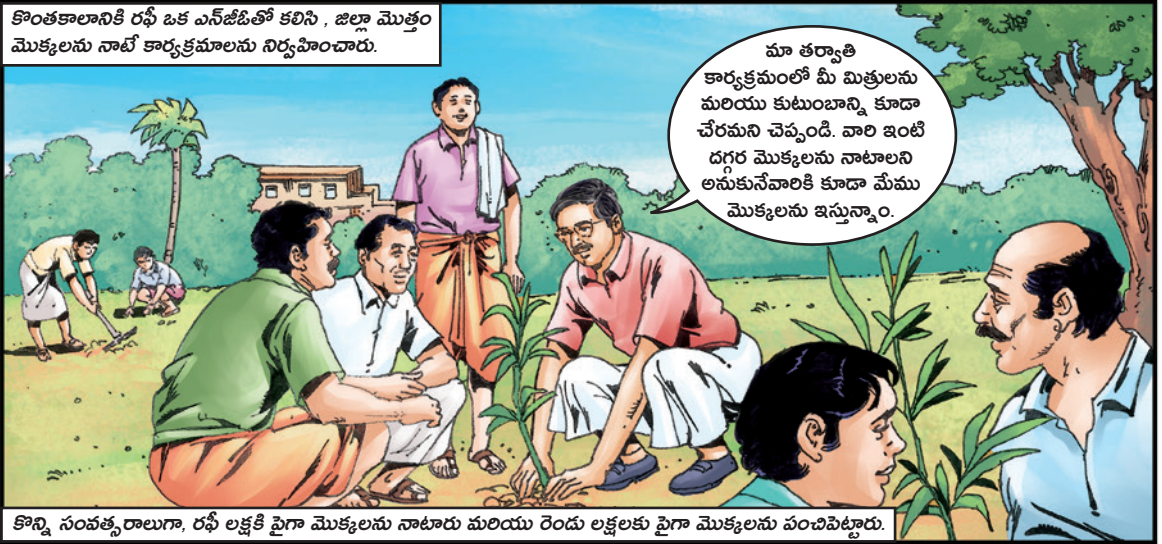
వచ్చే సంవత్సరం మనం పాస్ అయ్యి వెళ్ళిపోయాక ఏమవుతుంది?

ఆ తర్వాతి బ్యాచ్ వాళ్ళు ఈ గార్డెన్ ను కాపాడుకుంటారు.

ఆ హెర్బల్ గార్డెన్ లో 150 రకాలకు పైగా మొక్కలు ఉన్నాయి, వాటిని 13 సంవత్సరాలుగా విద్యార్థులు కాపాడుతున్నారు.

హెర్బల్ గార్డెన్ విజయవంతం అయింది. ఇప్పుడు పర్యావరణ సంరక్షణ కోసం నేను మరింత సమయాన్ని శక్తిని వెచ్చించాలి.

కొంతకాలానికి రఫ్ ఒక ఎన్ జీఐ తో కలిసి, జిల్లా మొత్తం మొక్కలను నాట్ కార్యక్రమాలను నిర్వహించారు.

మా తర్వాతి కార్యక్రమంలో మీ మిత్రులను మరియు కుటుంబాన్ని కూడా చేరమని చెప్పండి. వారి ఇంటి దగ్గర మొక్కలను నాటాలని అనుకునేవారికి కూడా మేము మొక్కలను ఇస్తున్నాం.

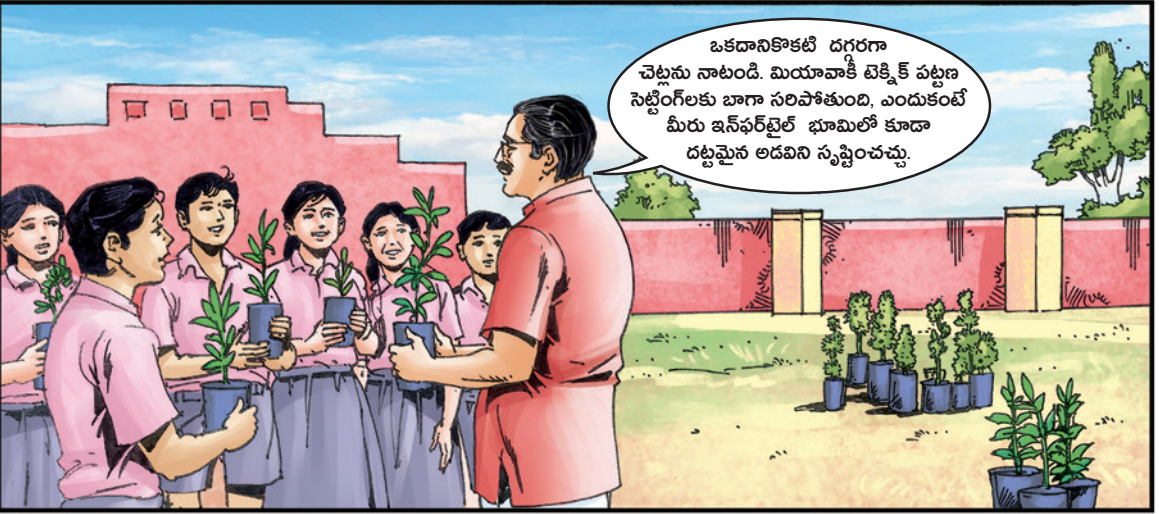
కొన్ని సంవత్సరాలుగా, రఫ్ లక్షకి పైగా మొక్కలను నాటారు మరియు రెండు లక్షలకు పైగా మొక్కలను పంచిపెట్టారు.

రఫీ పాఠశాలలు, కార్యాలయాల మరియు ప్రార్థనా స్థలాల చుట్టూ అనేక మూలికలు, ఫలాలు మరియు సీతాకోకచిలుక తోటలను కూడా ఏర్పాటు చేశారు. 2021లో -

మేడమ్, వాతావరణంలో వచ్చే మార్పులతో పోరాడటానికి ప్రయోజనకరమైన అటవీ పెంపకం యొక్క మియావాకి టెక్నిక్ గురించి నేను చదివాను. నేను దాన్ని ప్రయత్నించవచ్చా?

నాకు నీ మీద పూర్తి నమ్మకం ఉంది రఫీ. మన క్యాంపస్లో ఉన్న అయిదు సెంటర్ భూమి మీద ప్రయత్నించు.

ఒకదానికొకటి దగ్గరగా చెట్లను నాటండి. మియావాకి టెక్నిక్ పట్టణ సెట్టింగ్లకు బాగా సరిపోతుంది, ఎందుకంటే మీరు ఇన్ఫర్టైల్ భూమిలో కూడా దట్టమైన అడవిని సృష్టించచ్చు.

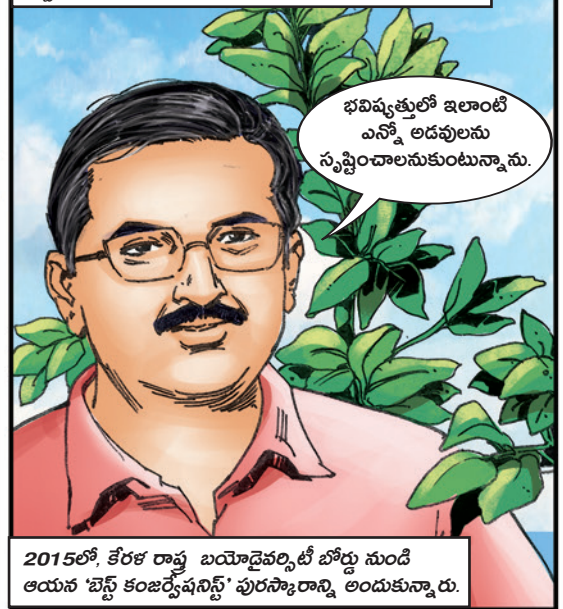
తరువాతి రెండు సంవత్సరాలలో, ఈ మొక్కలు పాఠశాల ఆవరణ మధ్యలో పండ్లు మరియు మూలికా చెట్లతో చిన్న అడవిగా పెరిగింది.

దీన్ని మనం మిని-ఫారెస్ట్ విద్యావనం¹ అని పిలుద్దాం.

ఈరోజు విద్యావనంలో 115 రకాల 450లకు పైగా చెట్లు ఉన్నాయి.

ఒక దశాబ్దం పాటు, రఫీ యొక్క ప్రయత్నాలు తన రాష్ట్రానికి పచ్చదనాన్ని పెంచే దిశగా అడుగులు వేశాయి.

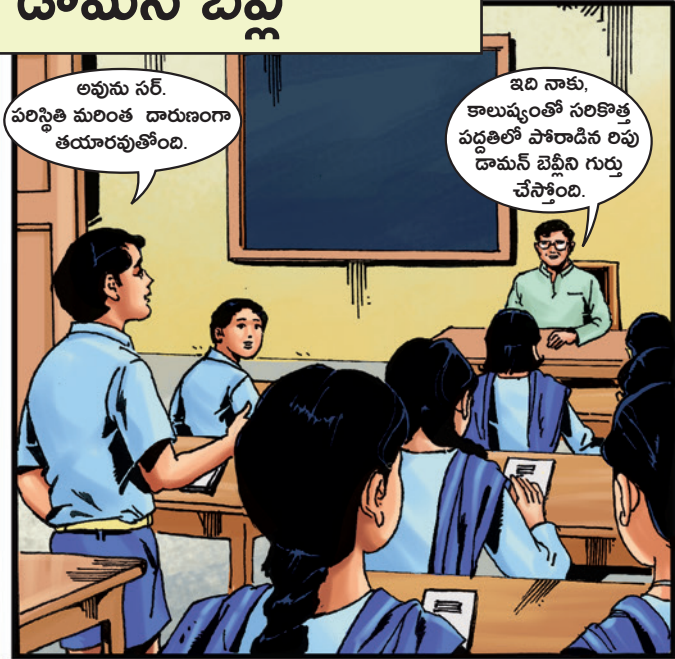
భవిష్యత్తులో ఇలాంటి ఎన్నో అడవులను సృష్టించాలనుకుంటున్నాను.

2015లో, కేరళ రాష్ట్ర బయోడైవర్సిటీ బోర్డు నుండి ఆయన 'బెస్ట్ కంజర్వేషన్స్' పురస్కారాన్ని అందుకున్నారు.

రిపు డామన్ బెప్ట్

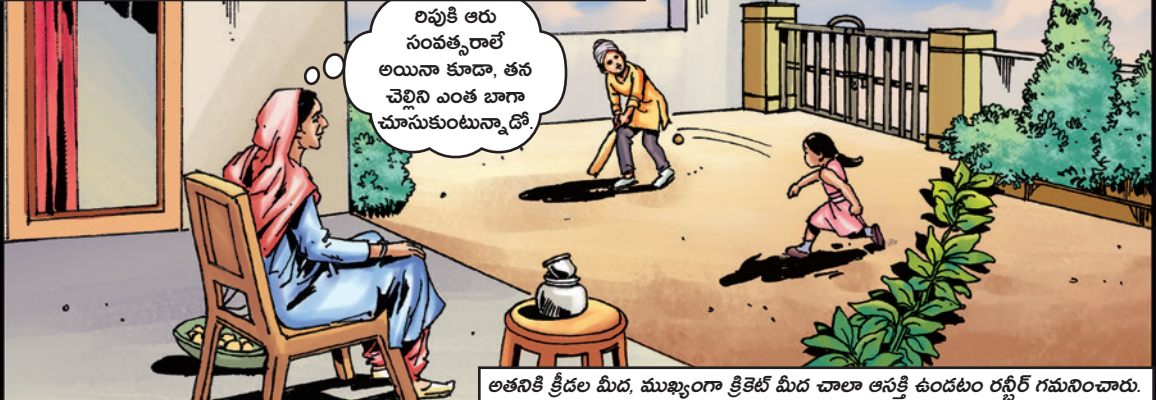
ధీల్లో కాలుష్యం భయంకరంగా పెరిగింది. మీరంతా బడికి వచ్చేటప్పుడు మాస్కులు పెట్టుకుంటున్నారని అనుకుంటున్నాను.

అవును సర్. పరిస్థితి మరింత దారుణంగా తయారవుతోంది.

ఇది నాకు, కాలుష్యంతో సరికొత్త పద్ధతిలో పోరాడిన రిపు డామన్ బెప్ట్ గుర్తు చేస్తోంది.

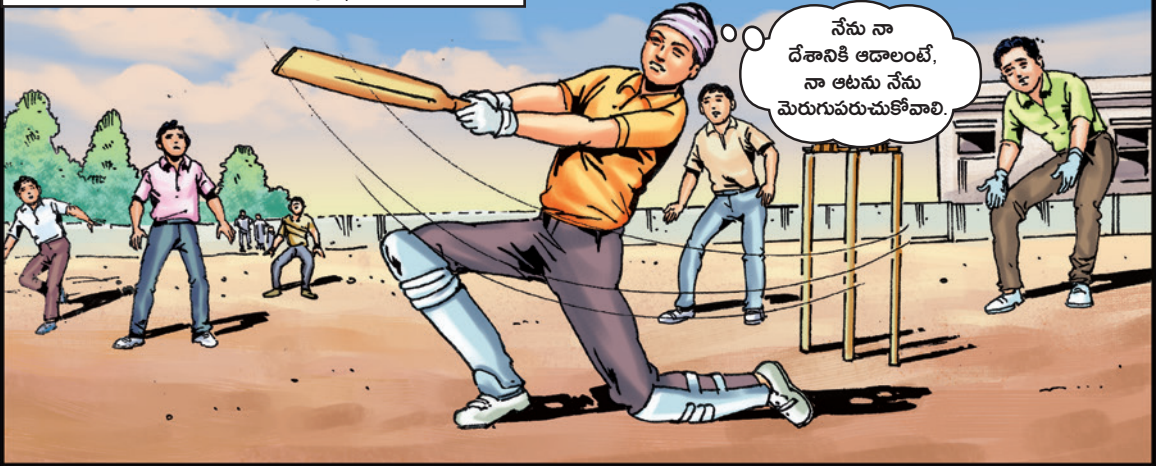
రిపు డామన్ బెప్ట్ ధీల్లో వాళ్ళ అమ్మ రస్ట్రీర్ కార్, తన చెల్లెలు జాస్మిన్ తో పెరిగారు .

రిపుకి ఆరు సంవత్సరాలే అయినా కూడా, తన చెల్లిని ఎంత బాగా చూసుకుంటున్నాడో.

అతనికి క్రీడల మీద, ముఖ్యంగా క్రికెట్ మీద చాలా ఆసక్తి ఉండటం రస్ట్రీర్ గమనించారు.

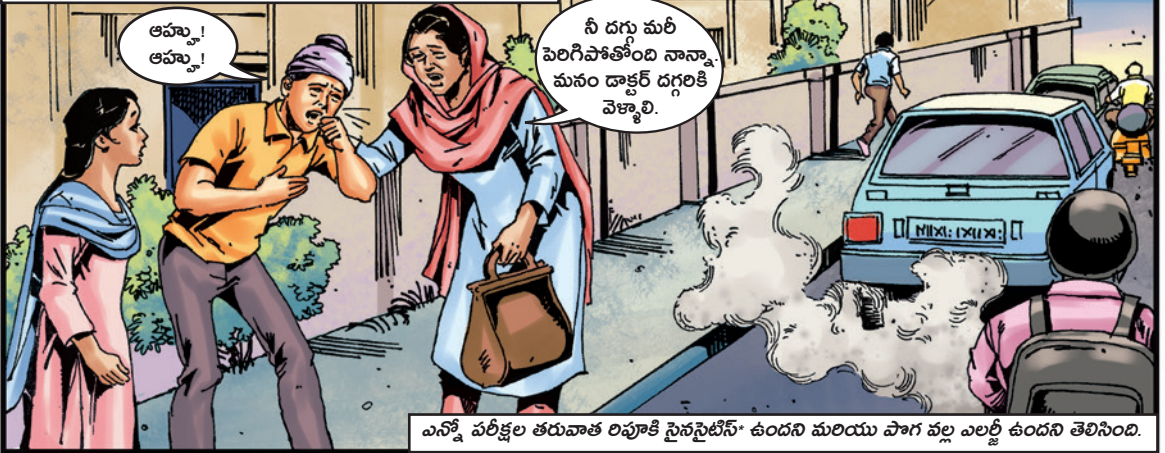
తరువాతి కొద్ది సంవత్సరాలలో, రిపు రాష్ట్ర స్థాయిలో క్రికెట్ ఆడారు.

నేను నా దేశానికి ఆడాలంటే, నా ఆటను నేను మెరుగుపరుచుకోవాలి.

లపు డామన్ బెట్టి

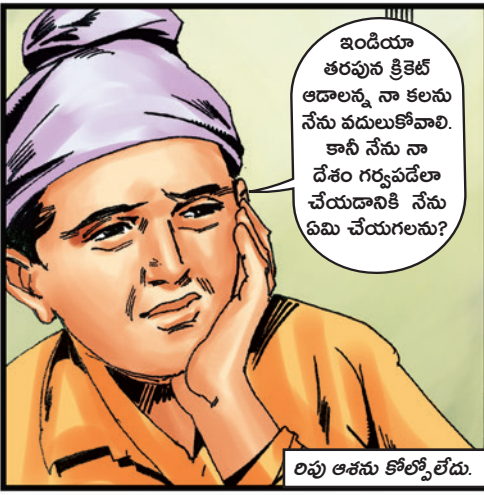
అయితే, ఢిల్లీలోని కాలుష్యం లిపును తరచుగా అస్వస్థతకు గురిచేసింది.

ఆహ్వా! ఆహ్వా!

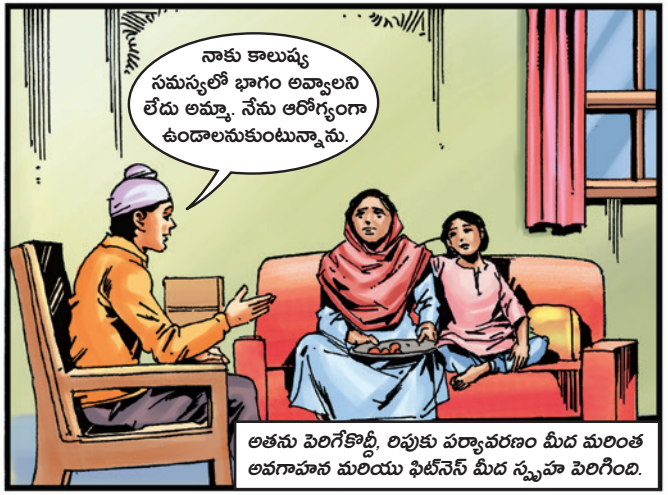
నీ దగు మరీ పెరిగిపోతోంది నాన్నా. మనం డాక్టర్ దగ్గరికి వెళ్ళాలి.

ఎన్నో పరీక్షల తరువాత లిపూకి సైన్ సైటిస్* ఉందని మరియు పొగ వల్ల ఎల్జీ ఉందని తెలిసింది.

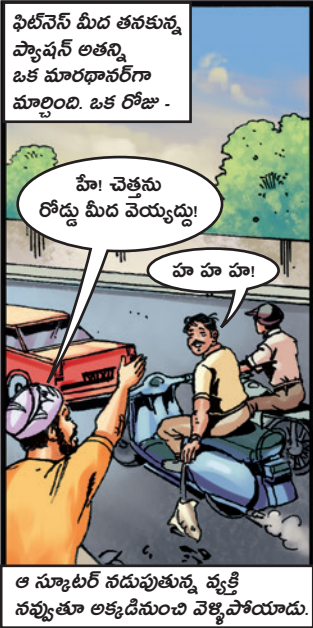
ఇండియా తరపున క్రికెట్ ఆడాలన్న నా కలను నేను వదులుకోవాలి. కానీ నేను నా దేశం గర్వపడేలా చేయడానికి నేను ఏమి చేయగలను?

లిపు ఆశను కోల్పోలేదు.

నాకు కాలుష్య సమస్యలో భాగం అవ్వాలని లేదు అమ్మా. నేను ఆరోగ్యంగా ఉండాలనుకుంటున్నాను.

అతను పెరిగేకొద్దీ, లిపుకు పర్యావరణం మీద మరింత అవగాహన మరియు ఫిట్నెస్ మీద స్పృహ పెరిగింది.

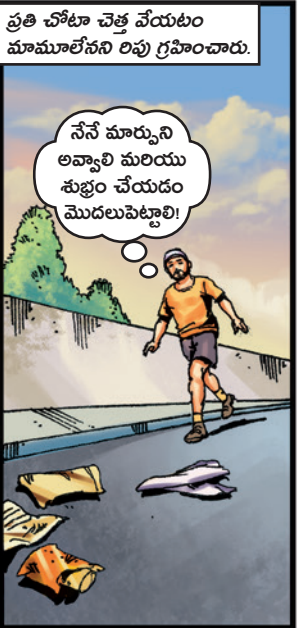

ఫిట్నెస్ మీద తనకున్న ప్యాషన్ అతన్ని ఒక మారథానర్ గా మార్చింది. ఒక రోజు -

హే! చెత్తను రోడ్డు మీద వెయ్యద్దు!

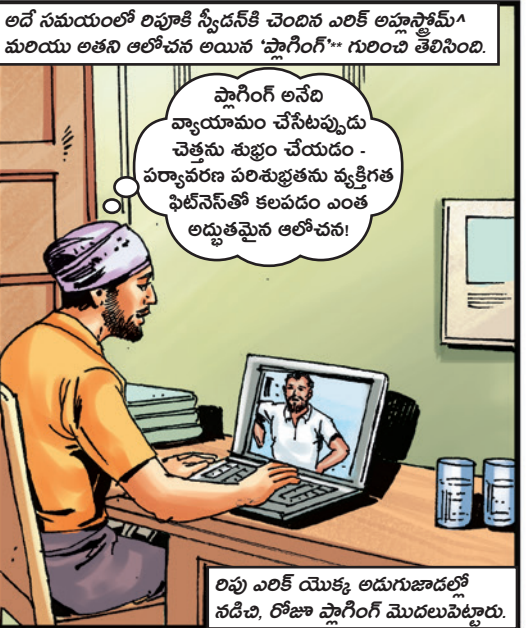
హా హా హా!

ఆ స్కూటర్ నడుపుతున్న వ్యక్తి నవ్వుతూ అక్కడినుంచి వెళ్ళిపోయాడు.

ప్రతి చోటా చెత్త వేయటం మామూలేనని లిపు గ్రహించారు.

నేనే మార్పుని అవ్వాలి మరియు శుభ్రం చేయడం మొదలుపెట్టాలి!

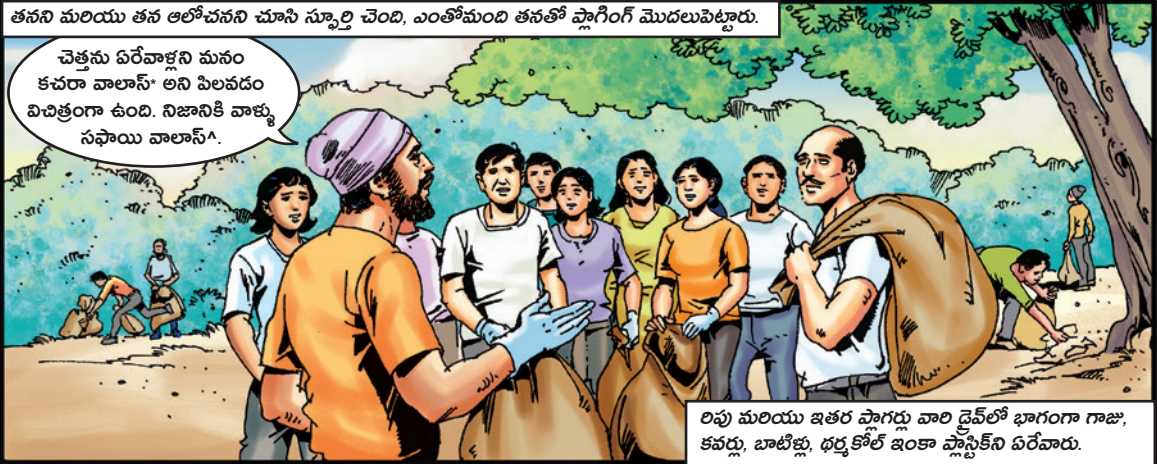
అదే సమయంలో లిపూకి స్వీడన్ కి చెందిన ఎరిక్ అపూస్ట్రామ్¹ మరియు అతని ఆలోచన అయిన 'ప్లాగింగ్'² గురించి తెలిసింది.

ప్లాగింగ్ అనేది వ్యాయామం చేసేటప్పుడు చెత్తను శుభ్రం చేయడం - పర్యావరణ పరిశుభ్రతను వ్యక్తిగత ఫిట్నెస్ తో కలపడం ఎంత అద్భుతమైన ఆలోచన!

లిపు ఎరిక్ యొక్క అడుగుజాడల్లో నడిచి, రోజూ ప్లాగింగ్ మొదలుపెట్టారు.

*సైన్ సైటిస్ లైనింగ్ టీష్యూ యొక్క వాపు
^ప్లాగింగ్ ఉద్యమం వ్యవస్థాపకుడు

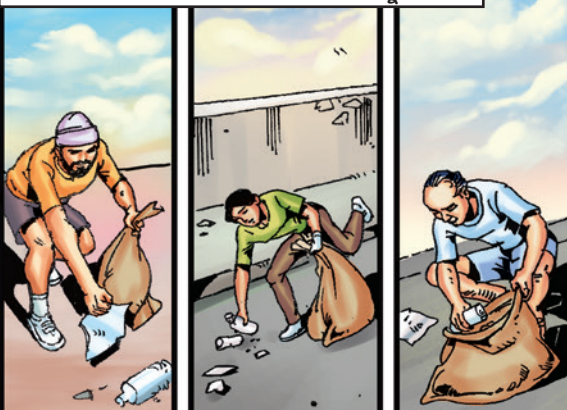
^ప్లాగింగ్ అనేది 'ప్లాజా అప్' అంటే స్వీడిష్ లో ఏరడం, మరియు 'జాగింగ్'ని కలుపుతుంది.

చెత్తను ఏరేవాళ్లని మనం కచరా వాలాస్ అని పిలవడం విచిత్రంగా ఉంది. నిజానికి వాళ్ళు సఫాయి వాలాస్¹.

లిఫు మరియు ఇతర ప్లాగర్లు వారి డ్రెస్ లో భాగంగా గాజు, కవర్లు, బాట్లెళ్లు, ధర్మకోల్ ఇంకా ప్లాస్టిక్ ని పరేవారు.

లిఫు యొక్క వినూత్నమైన 'ట్రాప్ వర్కౌట్'లో, చెత్తతో నిండిన సంఘటనల మోసుకెళ్ళేటప్పుడు స్కాఫోల్డ్స్ చేయడం, ముందుకు వంగడం మరియు లంగ్ గింగ్ చేయడం వంటివి ఉన్నాయి.

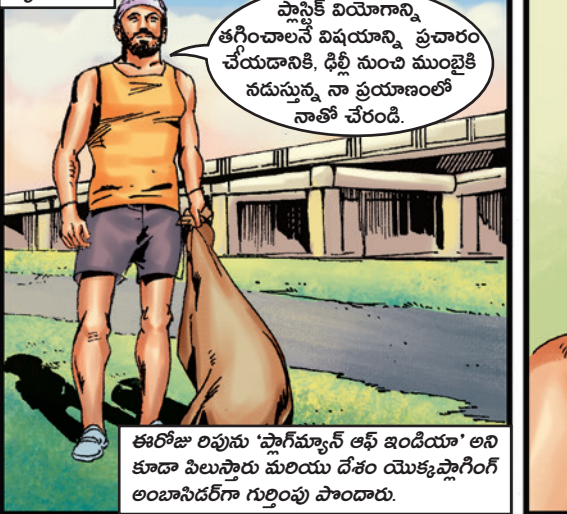
ఇల్లు ఊడ్డడం, తుడవటం లాంటి ఇంటి పనుల ద్వారా పిల్లలను ఇంటిలోనే కనరత్తు చేయమని ఆయన ప్రోత్సహించారు.

నిదానంగా లిఫుకి దేశమంతా గుర్తింపు లభించింది, 2019లో 'ఫిట్ ఇండియా' మూమెంట్ కు ఆయన్ని అంబాసిడర్ గా చేశారు.

భారత దేశం ప్రతిరోజు 26,000 టన్నుల చెత్తను ఉత్పత్తి చేస్తోంది, అందులో సగం చెత్తను ఎవరూ సేకరించరు. ప్లాగింగ్ ద్వారా మీరు మీ ఆరోగ్యాన్ని మాత్రమే కాకుండా, పర్యావరణాన్ని కూడా రక్షించచ్చు.

లిఫు ఇప్పటికే దేశవ్యాప్తంగా 6,000 కిలోమీటర్లకు పైగా ప్లాగ్ చేసి, చెత్తను వేయడం వల్ల కలిగే ప్రమాదాల గురించి కోటి మందికి అవగాహన కల్పించారు.

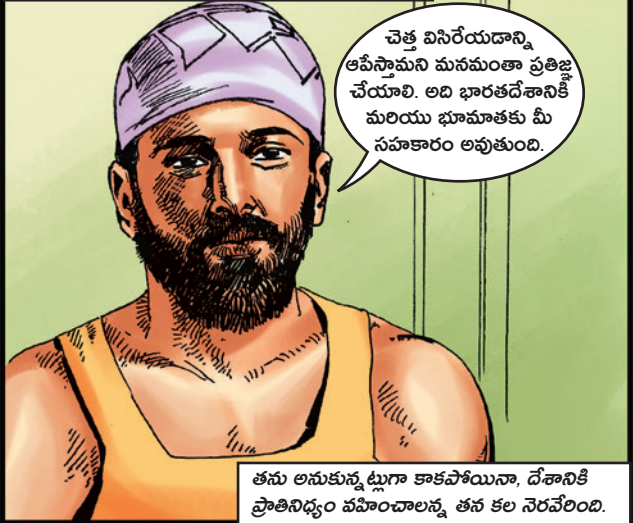
ఆగస్టు 2023లో, అతను ప్లాస్టిక్ ఉపవాస్² యాత్ర¹ని ప్రకటించారు, అది ప్లాస్టిక్ కాలుష్యానికి వ్యతిరేకంగా ఒక క్యాంపెయిన్.

ప్లాస్టిక్ వియోగాన్ని తగ్గించాలనే విషయాన్ని ప్రచారం చేయడానికి, ఢిల్లీ నుంచి ముంబైకి నడుస్తున్న నా ప్రయాణంలో నాతో చేరండి.

ఈరోజు లిఫును 'ప్లాగ్ మ్యాన్ ఆఫ్ ఇండియా' అని కూడా పిలుస్తారు మరియు దేశం యొక్క ప్లాగింగ్ అంబాసిడర్ గా గుర్తింపు పొందారు.

లిఫు ఇంకా ఎన్నో మైళ్ళు ప్లాగ్ చేయాలి, అతను తన తోటి భారతీయులకు ఒక చిన్న సందేశాన్ని పంపారు -

చెత్త విసిరేయడాన్ని ఆపేస్తామని మనమంతా ప్రతిజ్ఞ చేయాలి. అది భారతదేశానికి మరియు భూమాతకు మీ సహకారం అవుతుంది.

తను అనుకున్నట్లుగా కాకపోయినా, దేశానికి ప్రాతినిధ్యం వహించాలన్న తన కల నెరవేరింది.

¹చెత్తవేసేవారు
²చెత్తను శుభ్రం చేసేవారు

¹ఉపవాసం
²ప్రయాణం

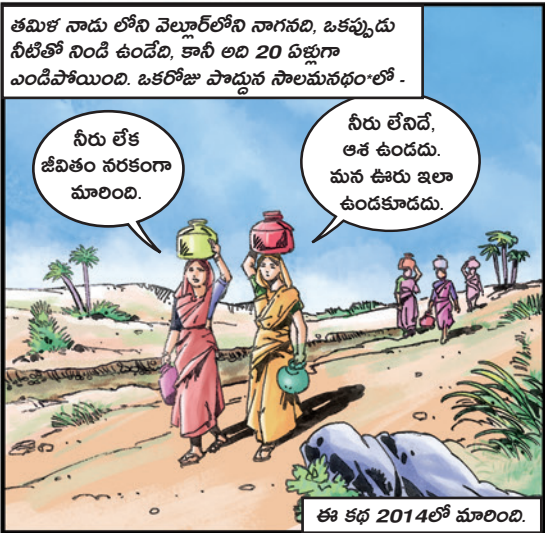
లివర్ నాగానది

1,200 మంది, అందులోను ఎక్కువగా మహిళలు, తమ గ్రామాలను మరియు నదిని కాపాడటానికి ఎలా కలిసొందో చిన్చండి.

హీ హీ! సాధారణంగా ఆడవారే ముందడుగేస్తారు.

హా హా! అవును!

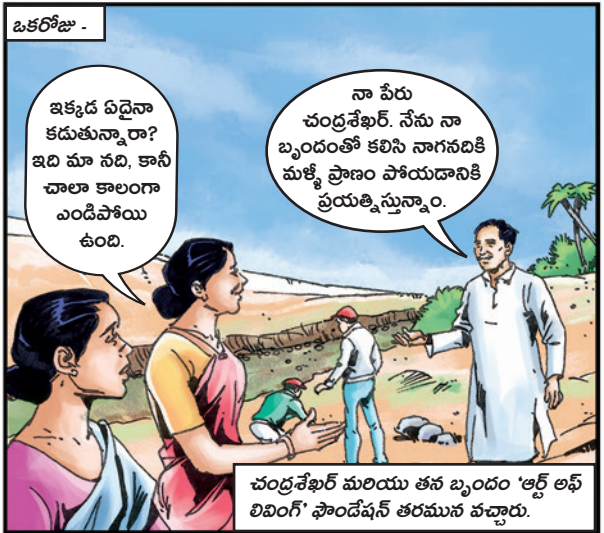

తమిళ నాడు లోని వెల్లూర్ లోని నాగానది, ఒకప్పుడు నీటితో నిండి ఉండేది, కానీ అది 20 ఏళ్లుగా ఎండిపోయింది. ఒకరోజు పొద్దున సాలమనధం*లో -

నీరు లేక జీవితం నరకంగా మారింది.

నీరు లేనదే, ఆశ ఉండదు. మన ఊరు ఇలా ఉండకూడదు.

ఈ కథ 2014లో మారింది.

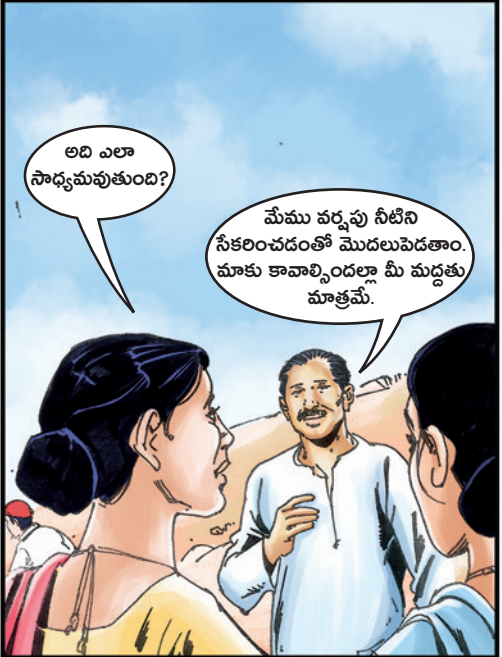

ఒకరోజు -

ఇక్కడ ఏదైనా కడుతున్నారా? ఇది మా నది, కానీ చాలా కాలంగా ఎండిపోయి ఉంది.

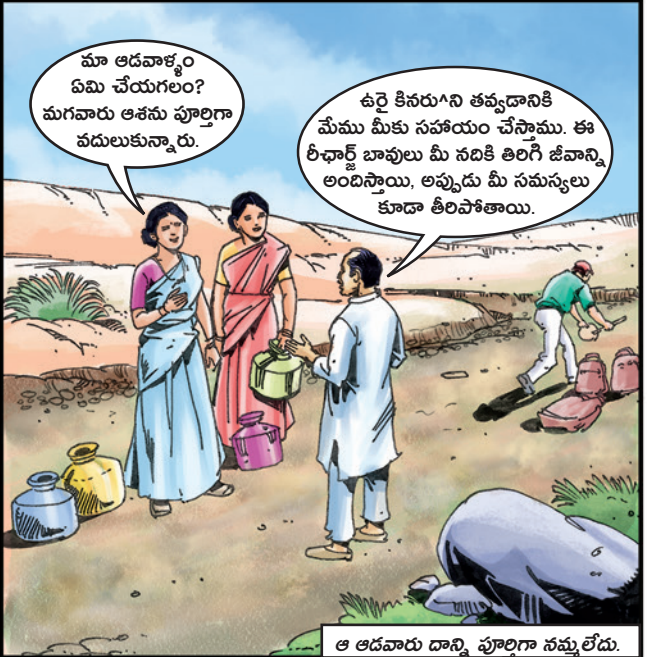
నా పేరు చంద్రశేఖర్. నేను నా బృందంతో కలిసి నాగానదికి మళ్ళీ ప్రాణం పోయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాం.

చంద్రశేఖర్ మరియు తన బృందం 'ఆర్ట్ లిఫ్ లివింగ్' ఫౌండేషన్ తరమున వచ్చారు.

అది ఎలా సాధ్యమవుతుంది?

మేము వర్షపు నీటిని సేకరించడంతో మొదలుపెడతాం. మాకు కావాల్సిందల్లా మీ మద్దతు మాత్రమే.

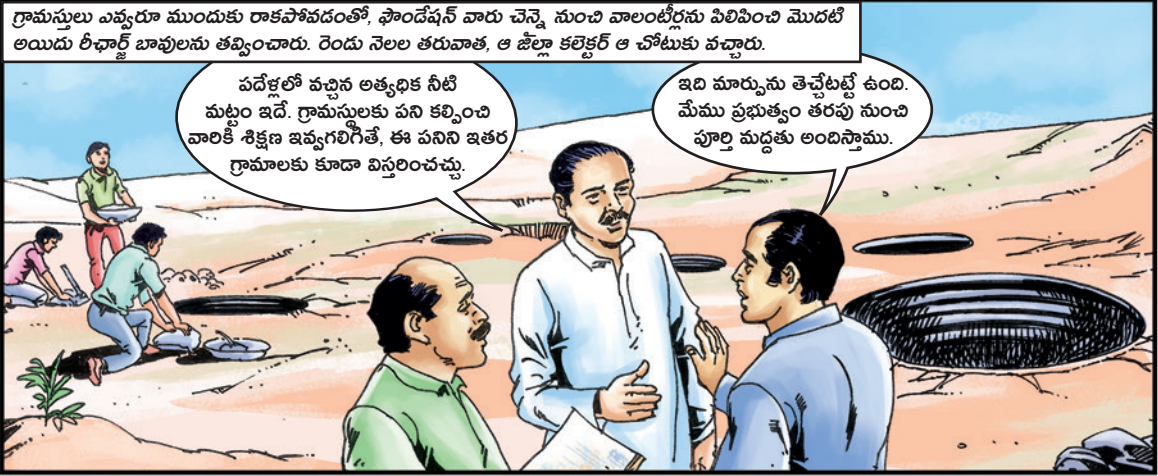

మా ఆడవాళ్ళం ఏమి చేయగలం? మగవారు ఆశను పూర్తిగా వదులుకున్నారు.

ఉరై కినరు*ని తవ్వడానికి మేము మీకు సహాయం చేసాము. ఈ రిచార్జ్ బావులు మీ నదికి తిరిగి జీవాన్ని అందిస్తాయి. అప్పుడు మీ సమస్యలు కూడా తీరిపోతాయి.

ఆ ఆడవారు దాన్ని పూర్తిగా నమ్మలేదు.

*తమిళ నాడులోని వెల్లూర్ జిల్లాలోని ఒక గ్రామం

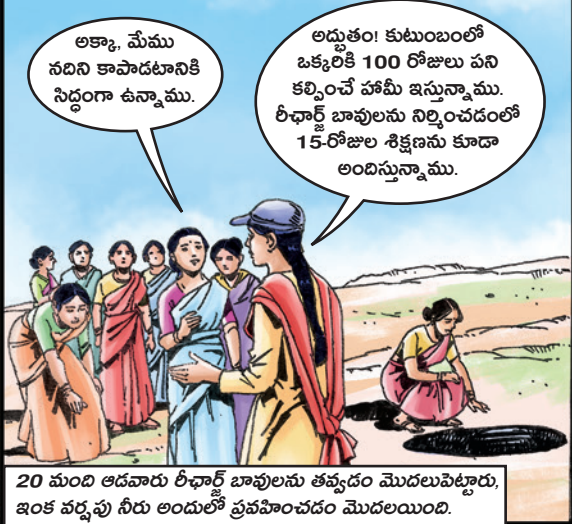

గ్రామస్థులు ఎవ్వరూ ముందుకు రాకపోవడంతో, ఫౌండేషన్ వారు చెన్నై నుంచి వాలంటీర్లను పిలిపించి మొదటి అయిదు రీఛార్జ్ బావులను తవ్వించారు. రెండు నెలల తరువాత, ఆ జేల్లా కలెక్టర్ ఆ చోటుకు వచ్చారు.

పదేళ్లలో వచ్చిన అత్యధిక నీటి మట్టం ఇదే. గ్రామస్థులకు పని కల్పించి వారికి శిక్షణ ఇవ్వగలిగితే, ఈ పనిని ఇతర గ్రామాలకు కూడా విస్తరించచ్చు.

ఇది మార్పును తెచ్చేటట్టే ఉంది. మేము ప్రభుత్వం తరపు నుంచి పూర్తి మద్దతు అందిస్తాము.

కొంతకాలానికి -

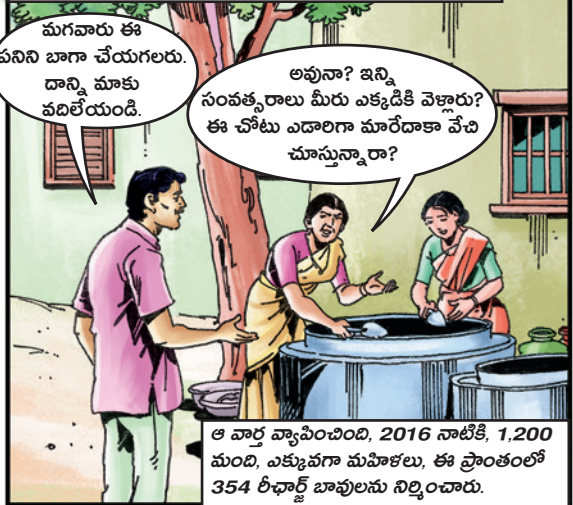

అక్కా, మేము నదిని కాపాడటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాము.

అద్భుతం! కుటుంబంలో ఒక్కరికి 100 రోజులు పని కల్పించే హామీ ఇస్తున్నాము. రీఛార్జ్ బావులను నిర్మించడంలో 15-రోజుల శిక్షణను కూడా అందిస్తున్నాము.

20 మంది ఆడవారు రీఛార్జ్ బావులను తవ్వడం మొదలుపెట్టారు, ఇంక వర్షపు నీరు అందులో ప్రవహించడం మొదలయింది.

కొంతకాలానికి ఆ ఆడవారు బావి చుట్టూ గుండ్రమైన గోడని కట్టడం కూడా నేర్చుకొని, అదనపు ఆదాయాన్ని సంపాదించారు.

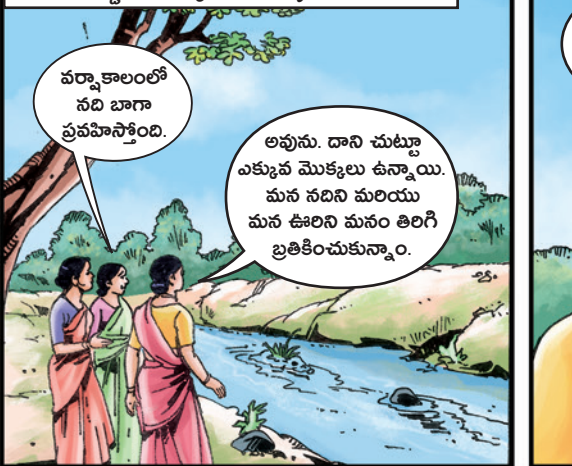

మగవారు ఈ పనిని బాగా చేయగలరు. దాన్ని మాకు వదిలేయండి.

అవునా? ఇన్ని సంవత్సరాలు మీరు ఎక్కడికి వెళ్లారు? ఈ చోటు ఎడారిగా మారేదాకా వేచి చూస్తున్నారా?

ఆ వార్ష వ్యాపించింది, 2016 నాటికి, 1,200 మంది, ఎక్కువగా మహిళలు, ఈ ప్రాంతంలో 354 రీఛార్జ్ బావులను నిర్మించారు.

తర్వాతి మూడు సంవత్సరాలలో 20,000 మందికి పైగా మహిళలువెల్లూర్ చుట్టూ 3,700 రీఛార్జ్ బావులను మరియు బొల్లర్ చెక్ డ్యాములను నిర్మించారు.

వర్షా కాలంలో నది బాగా ప్రవహిస్తోంది.

అవును. దాని చుట్టూ ఎక్కువ మొక్కలు ఉన్నాయి. మన నదిని మరియు మన ఊరిని మనం తిరిగి బ్రతికించుకున్నాం.

నాగనదితో పాటుగా ఆ ప్రాజెక్ట్ 400 గ్రామాలకు నీళ్లను అందించింది. 2019 నాటికి -

ఒకప్పుడు మనం పంటలను వర్షా కాలంలో మాత్రమే పండించగలిగేవాళ్ళం. ఇప్పుడు ఎండాకాలంలో కూడా, మనకు పంటలు ఉన్నాయి.

నది మన జీవితాన్ని నిజంగానే మార్చేసింది.

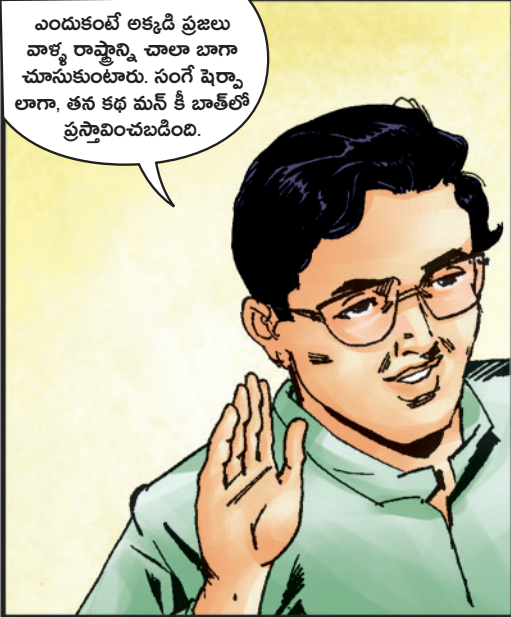

సంగే షెర్పా

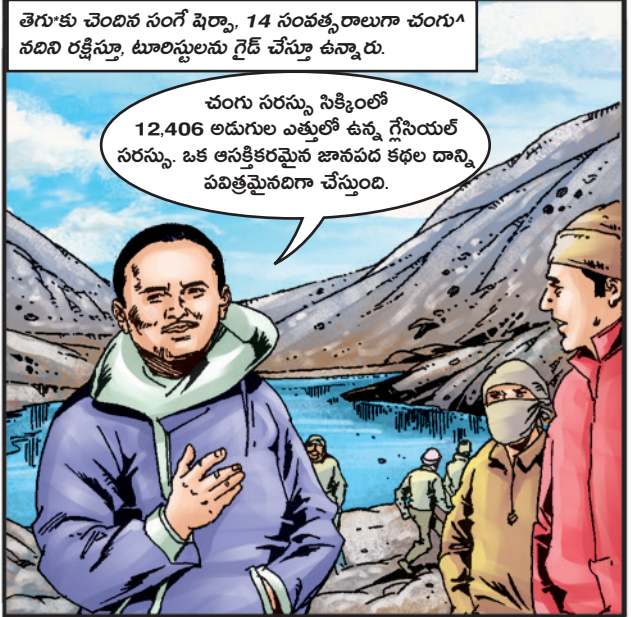

కొత్త అమర్ చిత్ర కథలో సిక్కింకు చెందిన ఒక ఆసక్తికరమైన జానపద కథను చదువుతున్నాను.

అది ఒక అందమైన రాష్ట్రం. చాలా శుభ్రంగా కూడా ఉంటుంది.

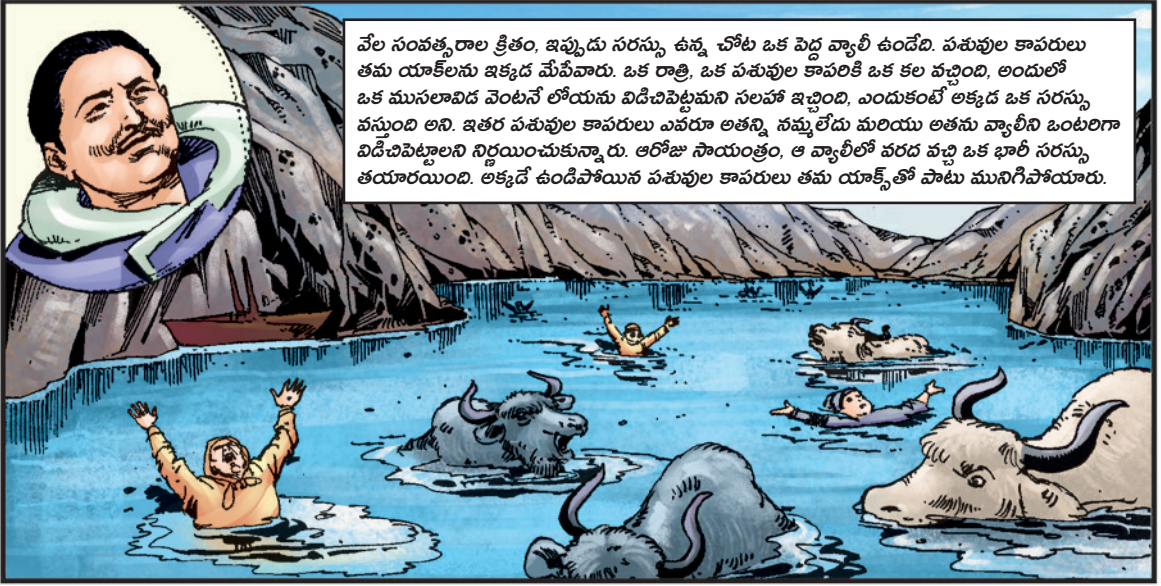

ఎందుకంటే అక్కడి ప్రజలు వాళ్ళ రాష్ట్రాన్ని చాలా బాగా చూసుకుంటారు. సంగే షెర్పా లాగా, తన కథ మన్ కీ బాత్ లో ప్రస్తావించబడింది.

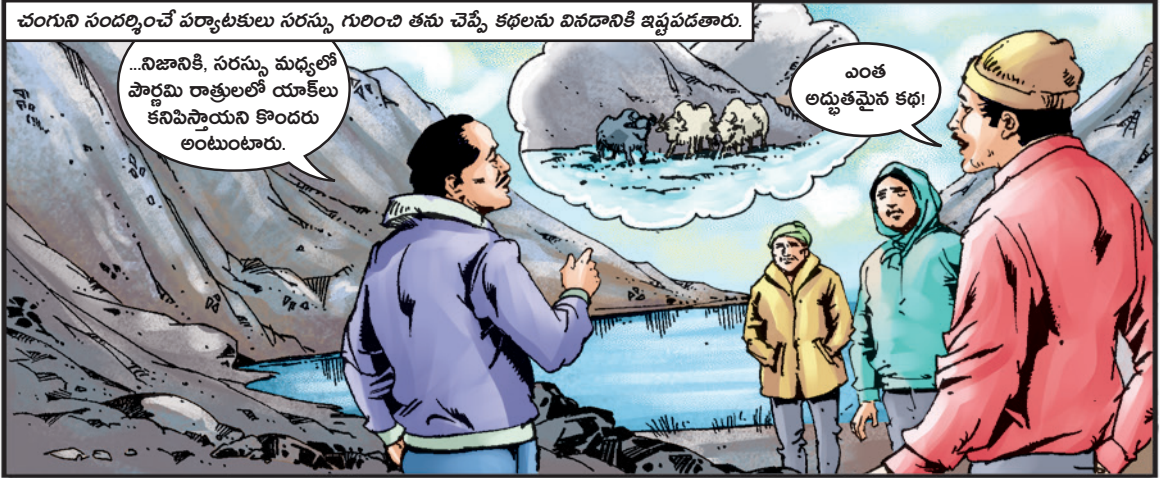

తెగుకు చెందిన సంగే షెర్పా, 14 సంవత్సరాలుగా చంగు నదిని రక్షిస్తూ, టూరిస్టులను గైడ్ చేస్తూ ఉన్నారు.

చంగు సరస్సు సిక్కింలో 12,406 అడుగుల ఎత్తులో ఉన్న గ్లేషియల్ సరస్సు. ఒక ఆసక్తికరమైన జానపద కథల దాన్ని పవిత్రమైనదిగా చేస్తుంది.

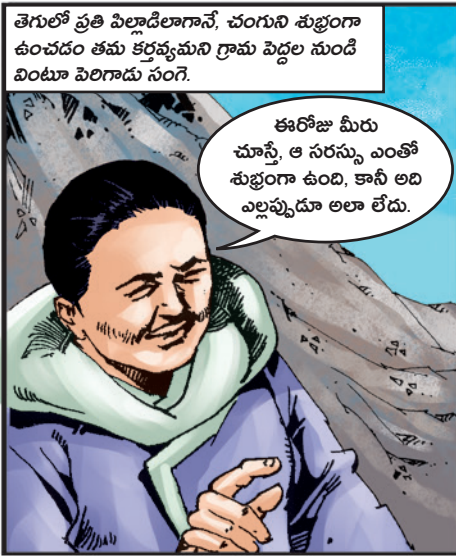
వేల సంవత్సరాల క్రితం, ఇప్పుడు సరస్సు ఉన్న చోట ఒక పెద్ద వ్యాళి ఉండేది. పశువుల కాపరులు తమ యాకీలను ఇక్కడ మేపేవారు. ఒక రాత్రి, ఒక పశువుల కాపరికి ఒక కల వచ్చింది, అందులో ఒక ముసలావిడ వెంటనే లోయను విడిచిపెట్టమని సలహా ఇచ్చింది. ఎందుకంటే అక్కడ ఒక సరస్సు వస్తుంది అని. ఇతర పశువుల కాపరులు ఎవరూ అతన్ని నమ్మలేదు మరియు అతను వ్యాళిని ఒంటరిగా విడిచిపెట్టాలని నిర్ణయించుకున్నారు. ఆరోజు సాయంత్రం, ఆ వ్యాళిలో వరద వచ్చి ఒక భారీ సరస్సు తయారయింది. అక్కడే ఉండిపోయిన పశువుల కాపరులు తమ యాక్స్ తో పాటు మునిగిపోయారు.

చంగుని సందర్శించే పర్యాటకులు సరస్సు గురించి తను చెప్పే కథలను వినడానికి ఇష్టపడతారు.

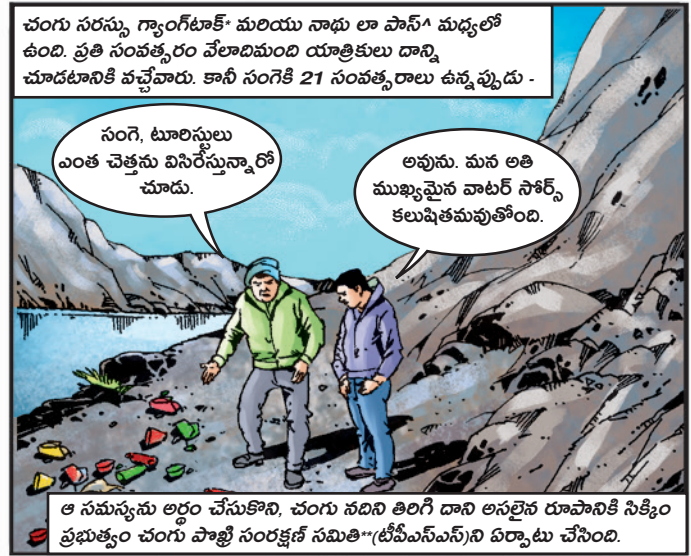
...నిజానికి, సరస్సు మధ్యలో పొర్రమి రాత్రులలో యాకీలు కనిపిస్తాయని కొందరు అంటుంటారు.

ఎంత అద్భుతమైన కథ!

తెగులో ప్రతి పిల్లాడిలాగానే, చంగుని శుభ్రంగా ఉంచడం తమ కర్తవ్యమని గ్రామ పెద్దల నుండి వింటూ పెరిగాడు సంగె.

ఈరోజు మీరు చూస్తే, ఆ సరస్సు ఎంతో శుభ్రంగా ఉంది, కానీ అది ఎల్లప్పుడూ అలా లేదు.

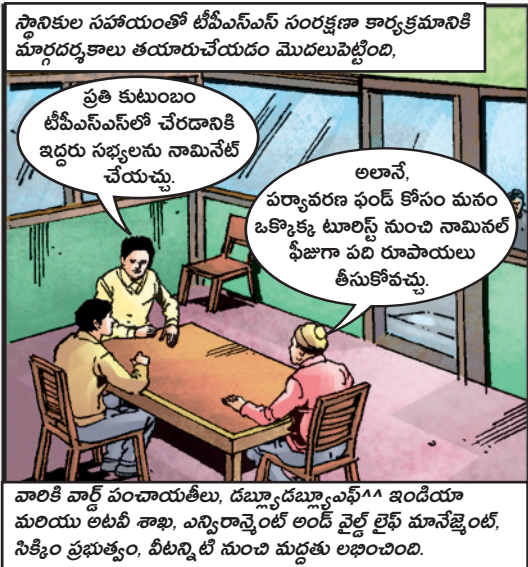

చంగు సరస్సు గ్యాంగ్‌టాక్ మలయు నాథు లా పాస్^A మధ్యలో ఉంది. ప్రతి సంవత్సరం వేలాదిమంది యాత్రికులు దాన్ని చూడటానికి వచ్చేవారు. కానీ సంగెకి 21 సంవత్సరాలు ఉన్నప్పుడు -

సంగె, టూలిస్టులు ఎంత చెత్తను విసిరేస్తున్నారో చూడు.

అవును. మన అతి ముఖ్యమైన వాటర్ సోకిస్ కలుషితమవుతోంది.

ఆ సమస్యను అర్థం చేసుకొని, చంగు నదని తిరిగి దాని అసలైన రూపానికి సిక్కిం ప్రభుత్వం చంగు పొబ్బి సంరక్షణ సమితి^B (టీపీఎస్ఎస్)ని ఏర్పాటు చేసింది.

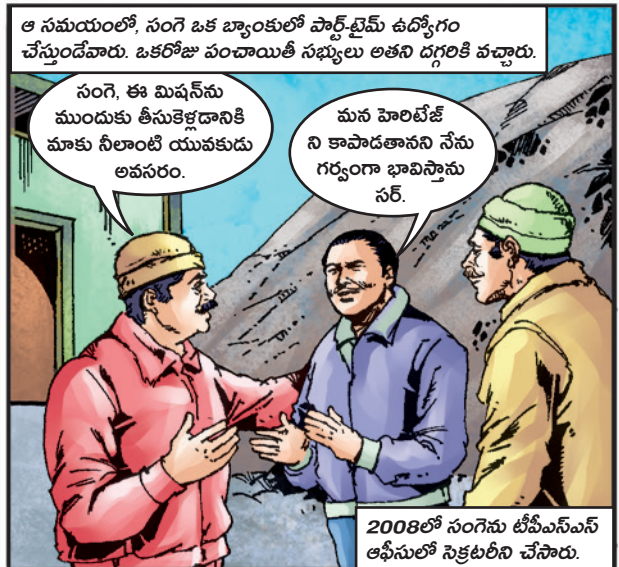

స్థానికుల సహాయంతో టీపీఎస్ఎస్ సంరక్షణ కార్యక్రమానికి మార్గదర్శకాలు తయారుచేయడం మొదలుపెట్టింది,

ప్రతి కుటుంబం టీపీఎస్ఎస్లో చేరడానికి ఇద్దరు సభ్యులను నామినేట్ చేయచ్చు.

అలానే, పర్యావరణ ఫండ్ కోసం మనం ఒక్కొక్క టూలిస్ట్ నుంచి నామినల్ ఫీజుగా పది రూపాయలు తీసుకోవచ్చు.

వారికి వార్డ్ పంచాయతీలు, డబ్ల్యూడబ్ల్యూఎఫ్^A ఇండియా మరియు అటవీ శాఖ, ఎన్వైరాన్మెంట్ అండ్ వైల్డ్ లైఫ్ మానేజ్మెంట్, సిక్కిం ప్రభుత్వం, వీటన్నిటి నుంచి మద్దతు లభించింది.

ఆ సమయంలో, సంగె ఒక బ్యాంకులో పార్ట్-టైమ్ ఉద్యోగం చేస్తుండేవారు. ఒకరోజు పంచాయతీ సభ్యులు అతని దగ్గరికి వచ్చారు.

సంగె, ఈ మిషన్‌ను ముందుకు తీసుకెళ్లడానికి మాకు నీలాంటి యువకుడు అవసరం.

మన హెరిటేజ్ ని కాపాడతానని నేను గర్వంగా భావిస్తాను సర్.

2008లో సంగెను టీపీఎస్ఎస్ ఆఫీసులో సెక్రటరీని చేసారు.

^Aసిక్కిం యొక్క క్యాపిటల్
^Bసిక్కిం మరియు టీబెట్ మధ్యలోని ఒక పర్వత మార్గం

^Aచంగు లోక కన్సర్వేషన్ కమిటీ
^Bవరల్డ్ వైడ్ ఫండ్ ఫర్ నేచర్

అతను ప్రభుత్వానికి మరియు స్థానికులకు మధ్య లింక్ గా మారారు మరియు టీపీఎస్ఎస్ తరపున మార్పు నిర్వహణ కార్యక్రమాన్ని నడవడం మొదలుపెట్టారు.

ఫాస్ట్ ఫుడ్ అవుట్లెట్లు కాలుష్యానికి ప్రధాన మూలం. అవి తడి నేలకు సమీపంలో ఉన్నాయి. వాటిని కొంచెం దూరంగా మార్చు.

మనం టూరిస్టులకు ప్లాస్టిక్ సంచలకు బదులుగా బట్ట సంచలను ఇవ్వచ్చు.

కాంప్లెక్స్ ను చంగు నుండి 100 మీటర్ల దిగువన ఉన్న ప్రదేశానికి మార్చారు. ఇది సరస్సు లోకి పారే మురికినీటిని పారవేయడాన్ని నిలిపివేసింది.

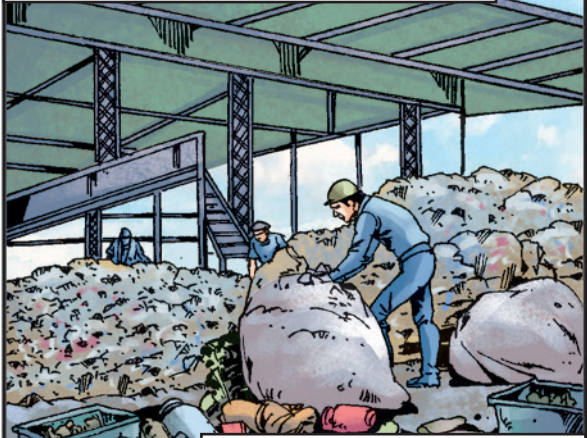
టీపీఎస్ఎస్ ద్వారా, సంగే మరియు అతని స్నేహితులు కూడా అనేక ఇతర ముఖ్యమైన మార్పులను చేసారు.

కప్ నూడిల్ బాక్స్ లు ఇక్కడ అత్యధికంగా చెత్తతో నిండిన ప్రొడక్ట్. వాటి అమ్మకాలను ఒక్కసారిగా ఆపేద్దాం.

అలానే మనకు ఇక్కడ చాలా చెత్తకుండ్లు కావాలి.

సరస్సు చుట్టూ ఉన్న ప్రాంతాన్ని ప్రతిరోజూ రెండుసార్లు శుభ్రపరచడం మరియు చెత్తను వేరుచేయడం మొదలుపెట్టారు.

రీసైకిల్ చేయగలిగిన చెత్తను కలెక్ట్ చేసి, దాన్ని స్ట్రాప్ డీలర్స్ కి ఇచ్చి రీసైకిల్ చేయించేవారు.

చంగును రక్షించడంలో టీపీఎస్ఎస్ కృషికి సిక్కిం ప్రభుత్వం నుండి అనేక అవార్డులను గెలుచుకున్నాయి.

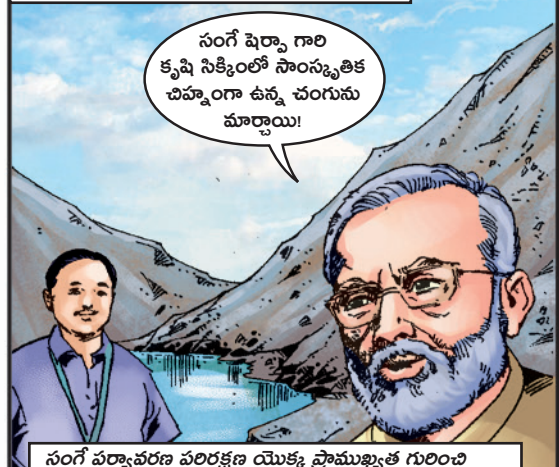
సమాజం అంతాకలిసి ఒక లక్ష్యం కోసం కలిసి పనిచేయడం అనేదానికి ఇది ఒక అద్భుతమైన ఉదాహరణ!

సమాజం అంతాకలిసి ఒక లక్ష్యం కోసం కలిసి పనిచేయడం అనేదానికి ఇది ఒక అద్భుతమైన ఉదాహరణ!

ఈరోజు సంవత్సరానికి నాలుగు లక్షల మంది వస్తున్నా కూడా, సిక్కిం భారతదేశంలోనే శుభ్రమైన రాష్ట్రాలలో ఒకటి.

ఈ మైలురాయిని సాధించడంలో సంగే యొక్క సహకారాన్ని భారత ప్రధాని కూడా ప్రశంసించారు.

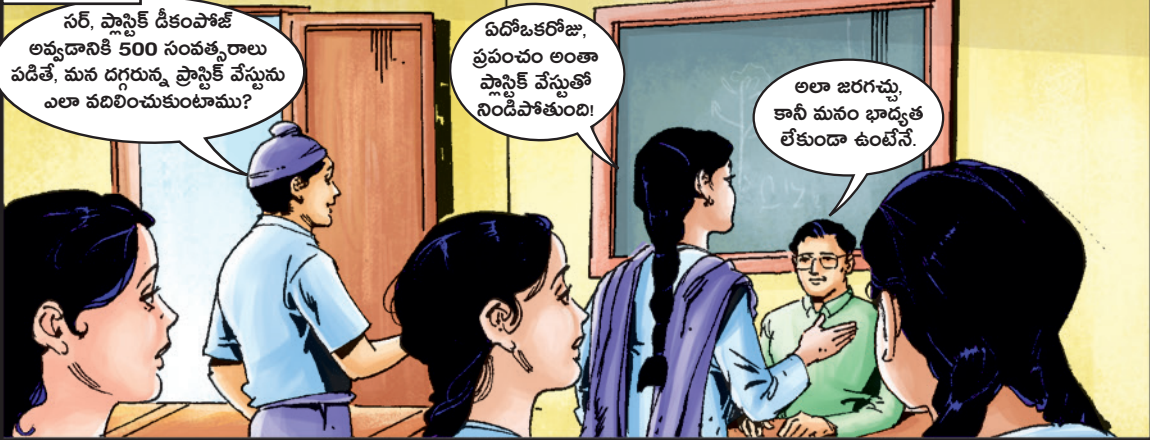

సంగే షేర్పా గారి కృషి సిక్కింలో సాంస్కృతిక చిహ్నంగా ఉన్న చంగును మార్చాయి!

సంగే పర్యావరణ పరిరక్షణ యొక్క ప్రాముఖ్యత గురించి పర్యాటకులు మరియు స్థానికులకు స్థూలని ఇవ్వడంమరియు చైతన్యవంతులను చేయడం కొనసాగిస్తున్నారు.

సేవ చిట్టె లుయి

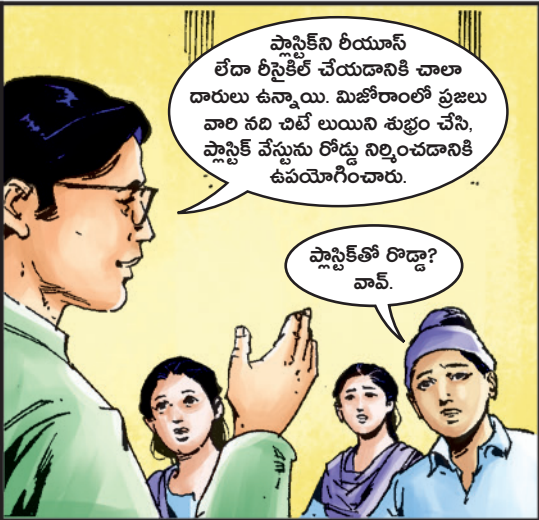
సైన్స్ క్లాస్ సమయంలో .

సర్, ప్లాస్టిక్ డీకంపోజ్ అవ్వడానికి 500 సంవత్సరాలు పడితే, మన దగ్గరున్న ప్లాస్టిక్ వస్తువు ఎలా వదిలించుకుంటాము?

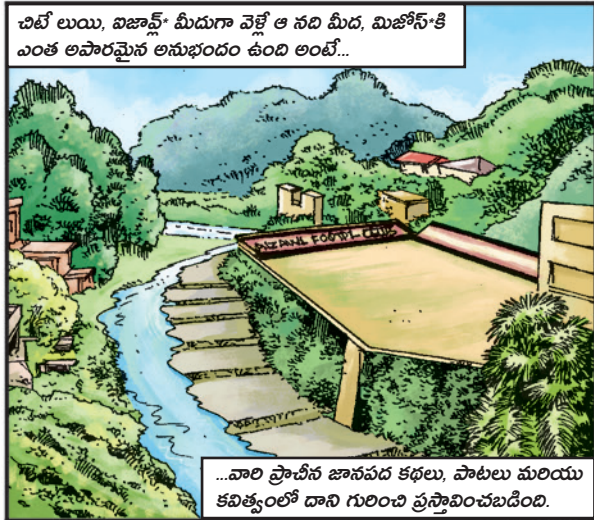
ఏదోఒకరోజు, ప్రపంచం అంతా ప్లాస్టిక్ వస్తుతో నిండిపోతుంది!

అలా జరగచ్చు, కానీ మనం భాద్యత లేకుండా ఉంటేనే.

ప్లాస్టిక్ ని రీయూస్ లేదా రీసైకిల్ చేయడానికి చాలా దారులు ఉన్నాయి. మిజోరాంలో ప్రజలు వారి నది చిట్టె లుయిని శుభ్రం చేసి, ప్లాస్టిక్ వస్తువు రోడ్డు నిర్మించడానికి ఉపయోగించారు.

ప్లాస్టిక్ తో రొడ్డా? వాన్.

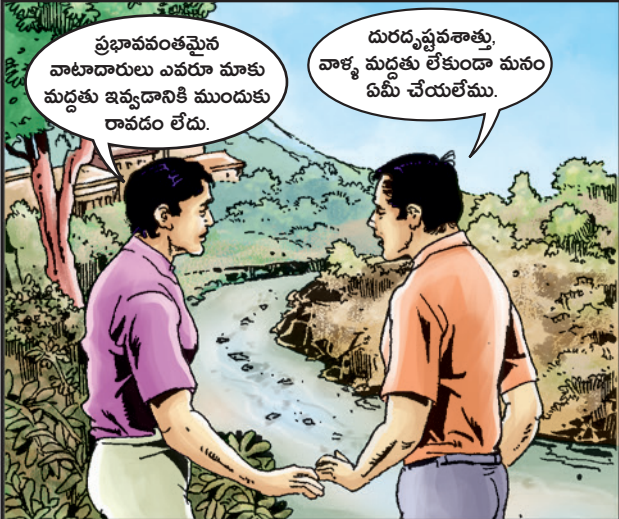
చిట్టె లుయి, ఐజాద్ మీదుగా వెళ్ళే ఆ నది మీద, మిజోస్కి ఎంత అపారమైన అనుభవం ఉంది అంటే...

...వారి ప్రాచీన జానపద కథలు, పాటలు మరియు కవిత్వంలో దాని గురించి ప్రస్తావించబడింది.

అయితే, అర్ధవైజషన్ పెరగడంతో, అక్రమ కట్టడాలు, ఎక్కడపడితే అక్కడ చెత్త వేయడం, ఒకప్పుడు నిండుగా ప్రవహించిన ఆ నదిలో ఇప్పుడు మోకాళ్ళ వరకు కూడా నీళ్లు లేవు.

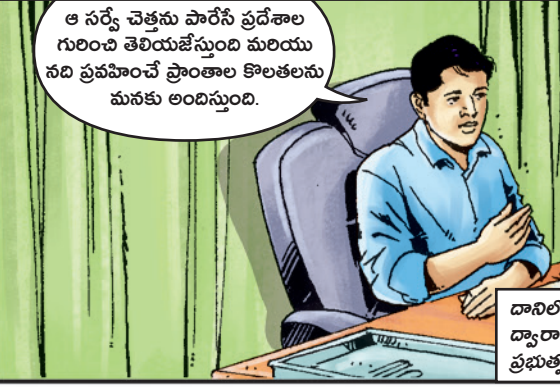
2007లో జురమ్ రిసెన్ట్ ఫౌండేషన్, ఒక లోకల్ గ్రామూట్స్ అర్ధవైజషన్ చిట్టె లుయిని కాపాడటం గురించి అవగాహనా కల్పించడానికి ప్రయత్నించింది. కానీ

ప్రభావవంతమైన వాటాదారులు ఎవరూ మాకు మద్దతు ఇవ్వడానికి ముందుకు రావడం లేదు.

దురదృష్టవశాత్తు, వాళ్ళ మద్దతు లేకుండా మనం ఏమీ చేయలేము.

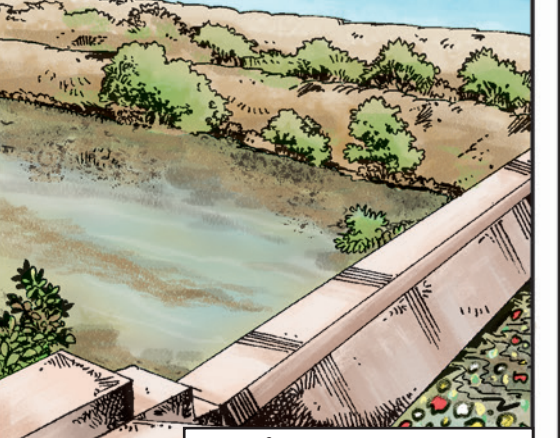
ఒక దశాబ్దం తరువాత, అప్పటి డిప్యూటీ కమిషనర్ పు కన్నన్ గోపినాథన్ ప్రచారాన్ని పునరుద్ధరించాలని నిర్ణయించుకున్నారు మరియు సర్వేతో మొదలుపెట్టారు.

ఆ సర్వే చేతను పారేసే ప్రదేశాల గురించి తెలియజేస్తుంది మరియు నది ప్రవహించే ప్రాంతాల కొలతలను మనకు అందిస్తుంది.

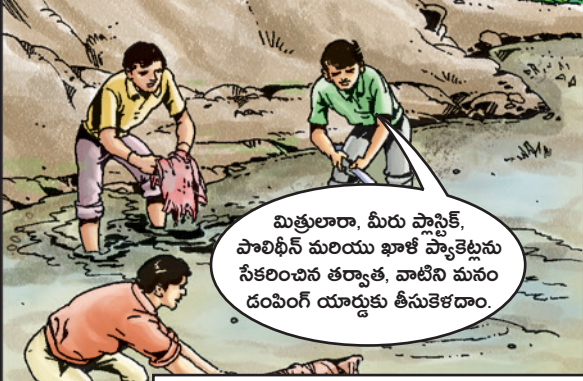
దానిలో కనుగొన్న వాటి ఆధారంగా, సీవ్ చిట్టె లుయి యాక్షన్ ప్లాన్ (ఎన్ఎస్ఎల్ఐపిమ్) ద్వారా స్థానికులకు అవగాహన కల్పించడానికి మరియు సమీకరించడానికి ప్రభుత్వం సీవ్ చిట్టె లుయి కోఆర్డినేషన్ కమిటీ (ఎన్ఎస్ఎల్ఐసీసీ)ని సృష్టించింది.

నది మరియు దాని ఉపనదులలోకి వ్యర్థాలు వెళ్లకుండా చర్యలు తీసుకోవాలని కమిటీ నిర్ణయించింది.

...అందులో ఒకటి చెక్ డ్యామ్స్* నిర్మించడం.

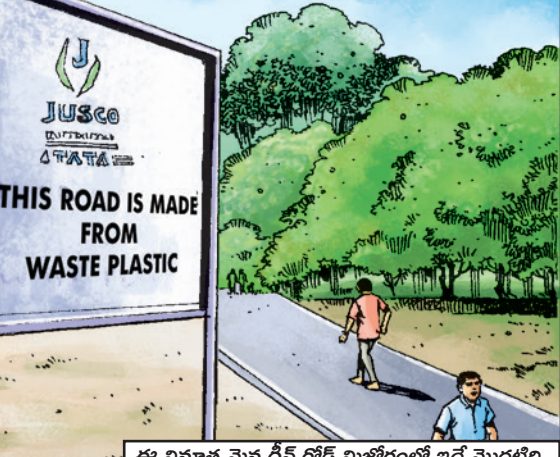
పాఠశాలలు, కళాశాలలు, ఎన్ఎస్ఎస్¹ మరియు స్థానిక చర్చిని నీటి వనరులను శుభ్రపరచడానికి మరియు ఎన్ఎస్ఎల్ఐపిమ్ గురించి అవగాహన పెంచడానికి వారితో చేర్చుకున్నారు.

మిత్రులారా, మీరు ప్లాస్టిక్, పాలిథీన్ మరియు ఖాళీ ప్లాస్టిక్ సేకరించిన తర్వాత, వాటిని మనం డంపింగ్ యార్డుకు తీసుకెళ్దాం.

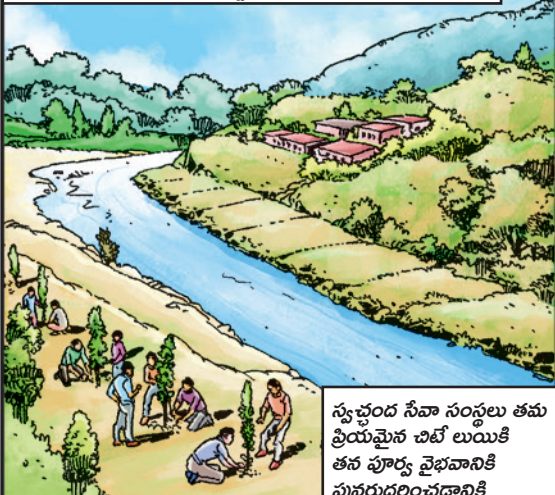
2018లో, చిట్టె లుయి/ప్రివెన్షన్ అండ్ కంట్రోల్ ఆఫ్ వాటర్ పాల్యూషన్² యాక్టును పాసే చేసారు, చేతను పారేయడాన్ని అది నాన్-బైలబల్ నేరంగా ప్రకటించారు.

నది నుండి సేకరించిన ప్లాస్టిక్ను తారుతో కలపడం ద్వారా రీక్ గ్రామం వద్ద రోడ్లను రూపొందించడానికి పబ్లిక్ వర్క్స్ డిపార్ట్మెంట్ ఉపయోగించింది.

ఈ విశుద్ధ మైన గ్రీన్ రోడ్ మిజోరంలో ఇదే మొదటిది మరియు మరిన్నింటికి వేసే ఆలోచనలు ఉన్నాయి.

ఈ ప్రాంతంలో పర్యావరణ సమతుల్యతను మరింతగా కొనసాగించేందుకు నది చుట్టూ పుష్కలంగా మొక్కలు నాటారు.

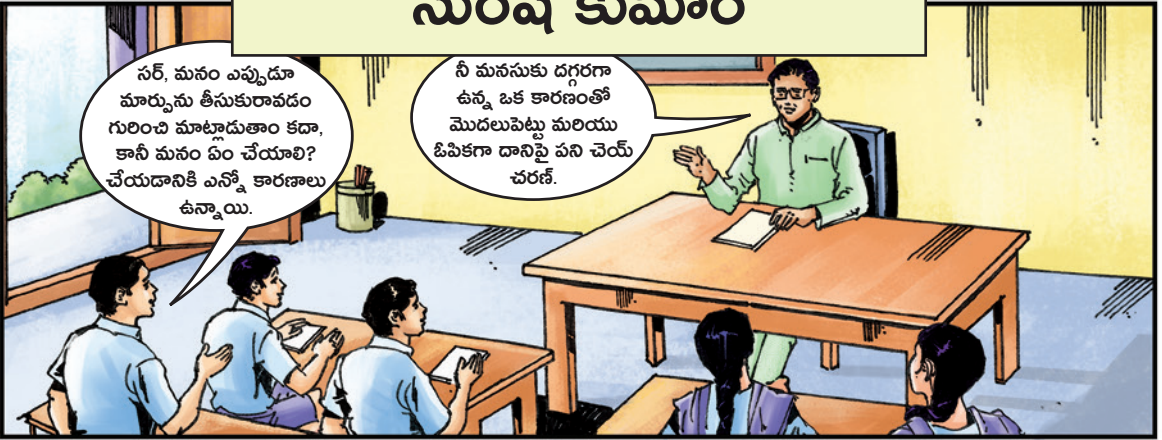

స్వచ్ఛం సేవా సంస్థలు తమ ప్రియమైన చిట్టె లుయికి తన పూర్వ వైభవానికి పునరుద్ధరించడానికి తీవ్రంగా కృషి చేస్తున్నారు.

*వ్యర్థపదార్థాలు నీటిలోకి రాకుండా చిన్న డ్యామ్ నిర్మించడం.

¹నేషనల్ సర్వీస్ స్కేమ్

సురేష్ కుమార్

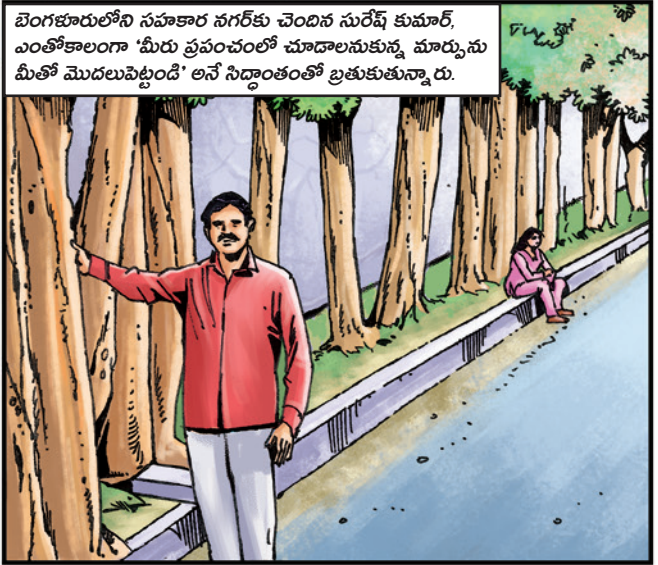

సర్, మనం ఎప్పుడూ మార్కును తీసుకురావడం గురించి మాట్లాడుతాం కదా, కానీ మనం ఏం చేయాలి? చేయడానికి ఎన్నో కారణాలు ఉన్నాయి.

నీ మనసుకు దగ్గరగా ఉన్న ఒక కారణంతో మొదలుపెట్టు మరియు ఓపికగా దానిపై పని చేయ చరణ్.

ఈరోజు మన కథలోని హీరో సురేష్ కుమార్ లాగా, అతను చాలా సంవత్సరాలు ఊరిలో తను ఉన్న ప్రాంతాన్ని పచ్చగా మరియు అందంగా తయారు చేయడానికి కృషి చేసారు.

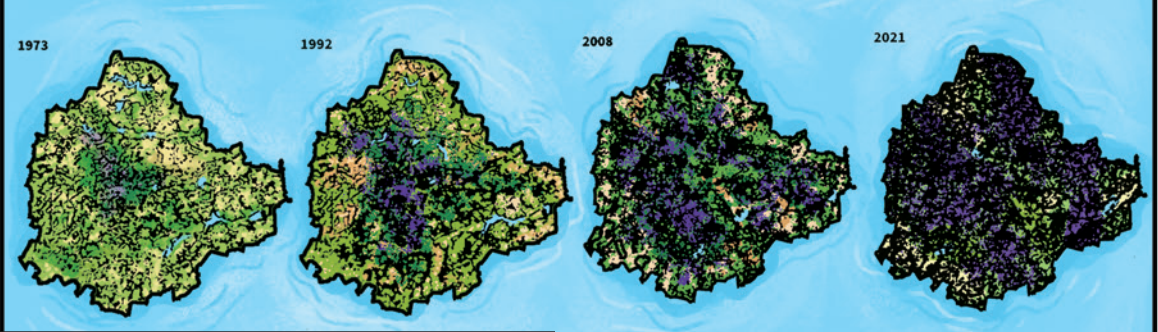
బెంగళూరులోని సహకార నగర్ కు చెందిన సురేష్ కుమార్, ఎంతోకాలంగా 'మీరు ప్రపంచంలో చూడాలనుకున్న మార్కును మీతో మొదలుపెట్టిండి' అనే సిద్ధాంతంతో బ్రతుకుతున్నారు.

ఇరవై సంవత్సరాల క్రితం, సహకార నగర్ లో సురేష్ 2,500 మొక్కలను నాటారు. ఇప్పుడు అవి పూర్తిగా పెరిగిన చెట్లు, మరియు వీటిలో ఒక్కొక్కదానికి చరిత్ర ప్రాముఖ్యత కలిగిన వారి పేర్లు పెట్టారు.

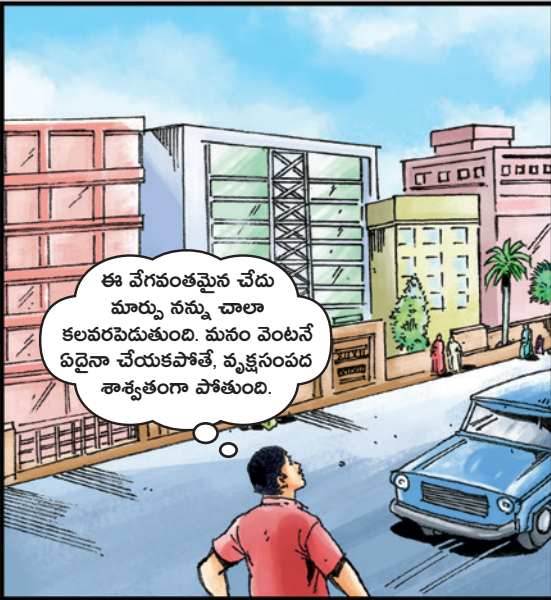

మొక్కలు నాటాలనే నిర్ణయం ఒక ముఖ్యమైన పరిశీలన నుండి వచ్చింది.

గార్డెన్ సిటీ ఆఫ్ ఇండియా' అని లేబుల్ చేయబడిన బెంగళూరు ఒకప్పుడు వృక్షసంపద, విశాలమైన తోటలు మరియు సరస్సులకు ప్రసిద్ధి.

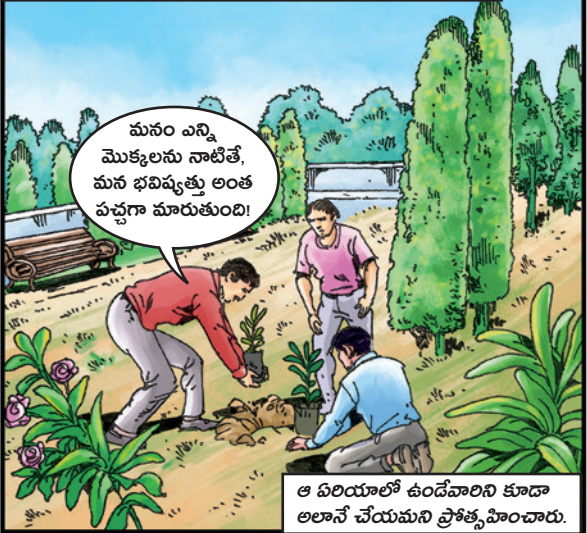

దురదృష్టవశాత్తూ, గత 50 సంవత్సరాలలో, నగరం భీకరంగా అర్బన్ డ్రైప్ అవ్వడంతో 88% పచ్చదనం మరియు 79% నీటి కవర్ కోల్పోయింది.

ఈ వేగవంతమైన చేదు మార్పు నన్ను చాలా కలవరపెడుతుంది. మనం వెంటనే ఏదైనా చేయకపోతే, వృక్షసంపద శాశ్వతంగా పోతుంది.

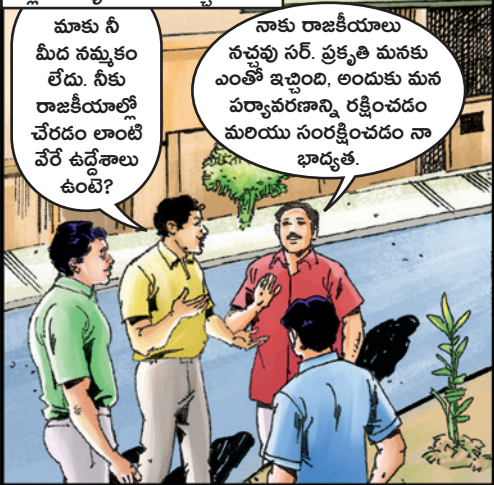
సహకార నగర్ లోని మెయిన్ రోడ్డు మీద, రైల్వే ట్రాక్స్ పక్కన మరియు పార్కుల్లో సురేష్ మొక్కలను నాటడం మొదలుపెట్టారు.

మనం ఎన్ని మొక్కలను నాటితే, మన భవిష్యత్తు అంత పచ్చగా మారుతుంది!

ఆ పరియాలో ఉండేవారిని కూడా అలానే చేయమని ప్రోత్సహించారు.

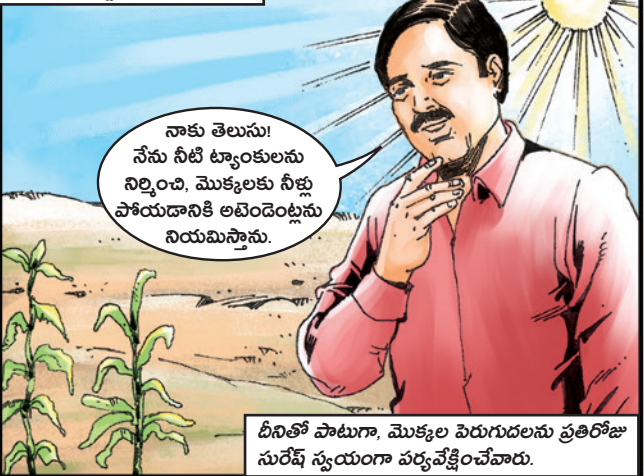
మొదట్లో అతని మంచి ఆలోచనల వల్ల సమస్యలు కూడా వచ్చేవి.

మాకు నీ మీద నమ్మకం లేదు. నీకు రాజకీయాల్లో చేరడం లాంటి వేరే ఉద్దేశాలు ఉంటే?

నాకు రాజకీయాలు నచ్చవు సర్. ప్రకృతి మనకు ఎంతో ఇచ్చింది, అందుకు మన పర్యావరణాన్ని రక్షించడం మరియు సంరక్షించడం నా భాద్యత.

ఎందాకాలంలో మొక్కలకు నీళ్లు పోయడం కష్టమైన పని. కానీ -

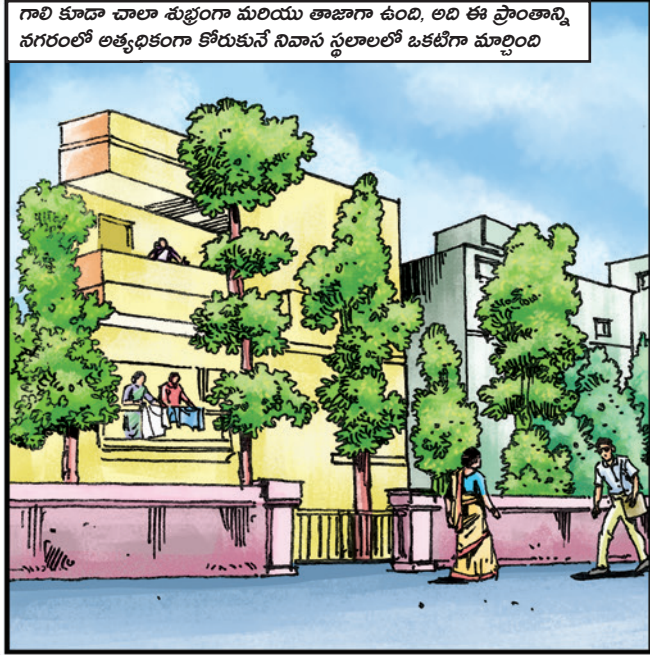

నాకు తెలుసు! నేను నీటి ట్యాంకులను నిర్మించి, మొక్కలకు నీళ్లు పోయడానికి అటెండ్సెంట్లను నియమిస్తాను.

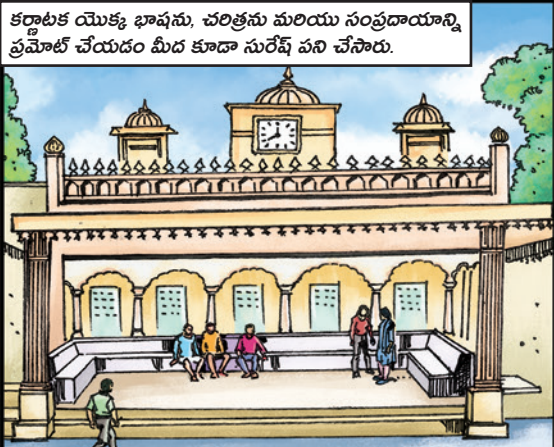
దీనితో పాటుగా, మొక్కల పెరుగుదలను ప్రతిరోజు సురేష్ స్వయంగా పర్యవేక్షించేవారు.

సురేష్ కృషి వల్ల, అక్కడ ఎన్నో రకాల చెట్లు ఉన్నాయి, మహాగిరి, వేప, మల్లె చెట్లు ఇంకా జకారాండా లాంటి ఎన్నో చెట్లు ఆ పరియంలో ఇప్పుడు ఉన్నాయి.

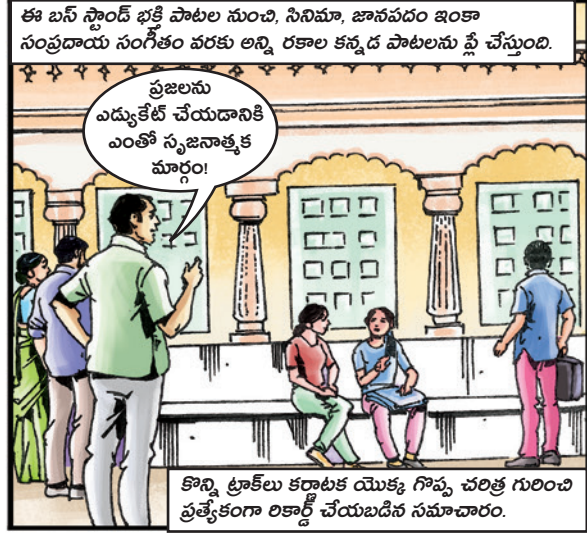

గాలి కూడా చాలా శుభ్రంగా మరియు తాజాగా ఉంది, అది ఈ ప్రాంతాన్ని నగరంలో అత్యధికంగా కోరుకునే నివాస స్థలాలలో ఒకటిగా మార్చింది

కరాటక యొక్క భాషను, చరిత్రను మరియు సంప్రదాయాన్ని ప్రమోట్ చేయడం మీద కూడా సురేష్ పని చేసారు.

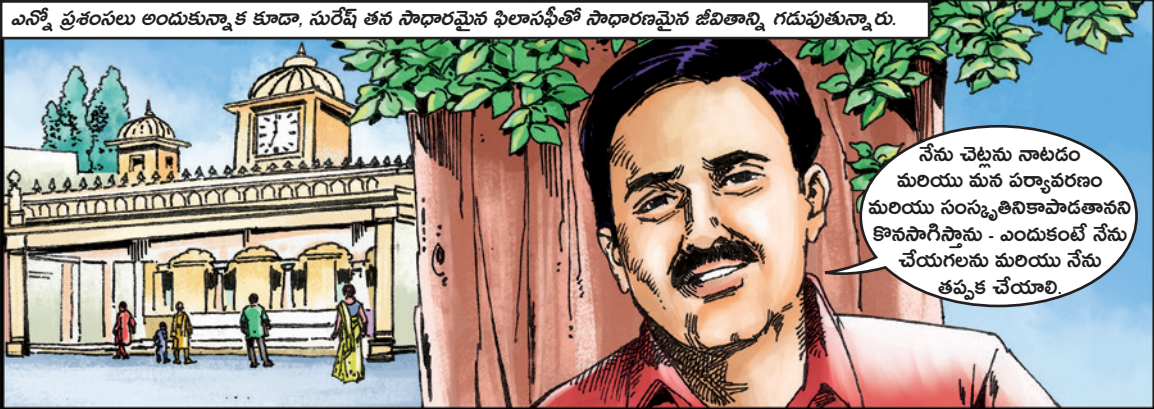
దాని కోసం తాను ఒక 500 చదరపు అడుగుల బస్సు షెల్టర్ నిర్మించారు, అందులో రాష్ట్రానికి చెందిన కవులు మరియు పేరుపొందిన వారి ఫోటోలు ఉన్నాయి.

ఈ బస్ స్టాండ్ భక్తి పాటల నుంచి, సినిమా, జానపదం ఇంకా సంప్రదాయ సంగీతం వరకు అన్ని రకాల కన్నడ పాటలను ప్లే చేస్తుంది.

ప్రజలను ఎడ్యుకేట్ చేయడానికి ఎంతో సృజనాత్మక మార్గం!

కొన్ని ట్రాక్ లు కరాటక యొక్క గొప్ప చరిత్ర గురించి ప్రత్యేకంగా రికార్డ్ చేయబడిన సమాచారం.

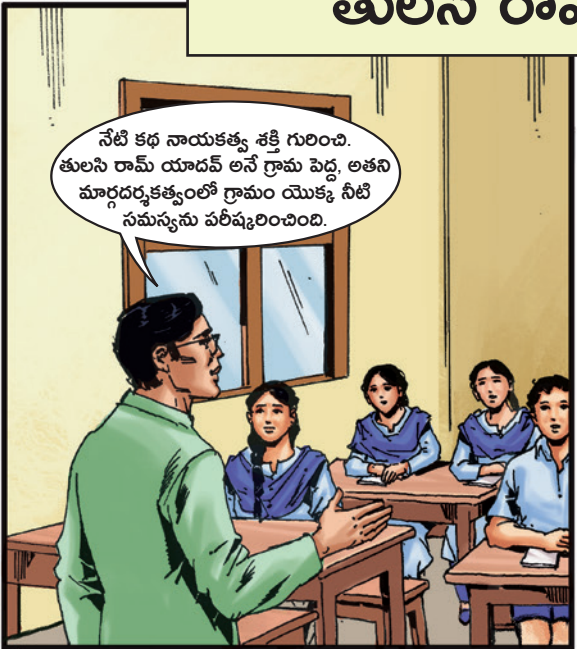

ఎన్నో ప్రశంసలు అందుకున్నాక కూడా, సురేష్ తన సాధారణమైన ఫిలాసఫీతో సాధారణమైన జీవితాన్ని గడుపుతున్నారు.

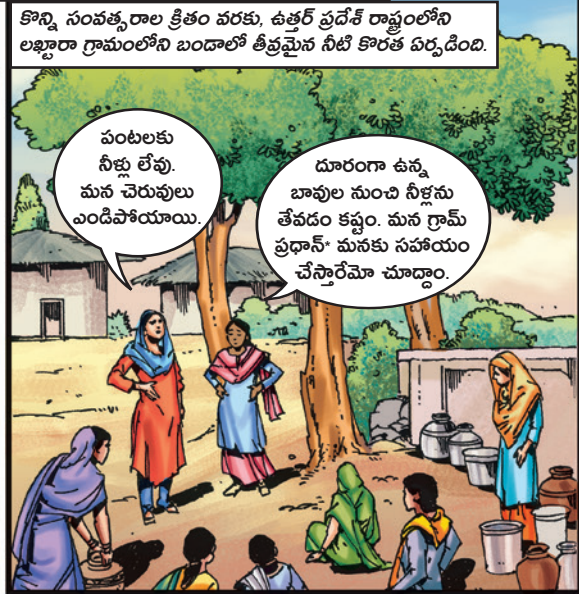
నేను చెట్లను నాటడం మరియు మన పర్యావరణం మరియు సంస్కృతిని కాపాడతానని కొనసాగిస్తాను - ఎందుకంటే నేను చేయగలను మరియు నేను తప్పక చేయాలి.

తులసి రామ్ యాదవ్

నేటి కథ నాయకత్వ శక్తి గురించి. తులసి రామ్ యాదవ్ అనే గ్రామ పెద్ద. అతని మార్గదర్శకత్వంలో గ్రామం యొక్క నీటి సమస్యను పరిష్కరించింది.

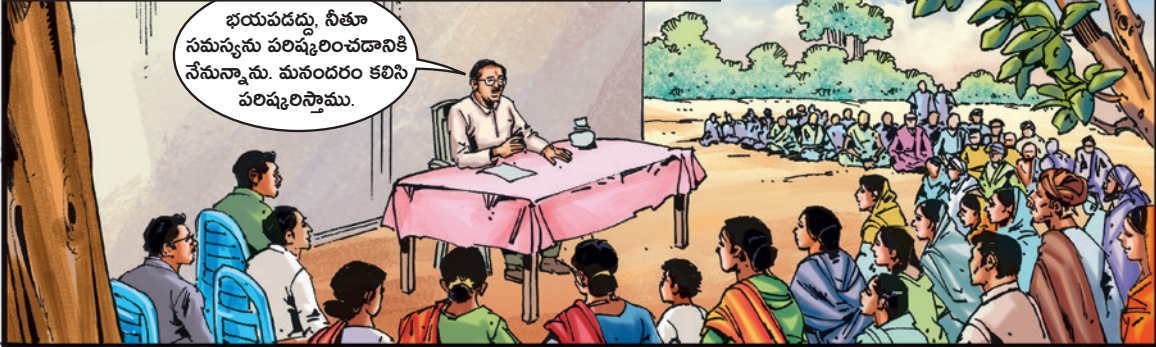

కొన్ని సంవత్సరాల క్రితం వరకు, ఉత్తర్ ప్రదేశ్ రాష్ట్రంలోని లఖిపూర్ గ్రామంలోని బండాలో తీవ్రమైన నీటి కొరత ఏర్పడింది.

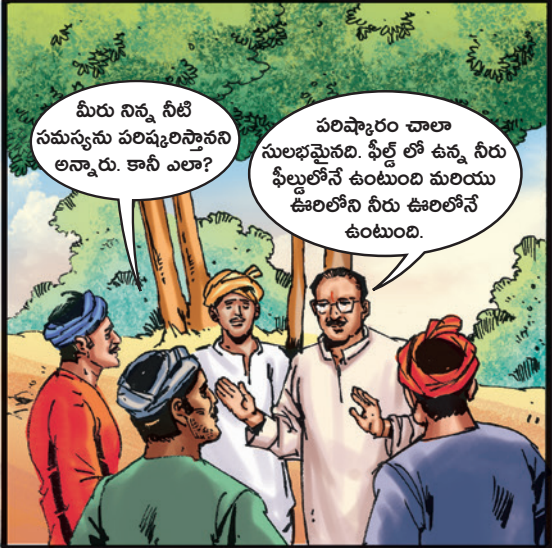
పంటలకు నీళ్లు లేవు. మన చెరువులు ఎండిపోయాయి.

దూరంగా ఉన్న బావుల నుంచి నీళ్లను తేవడం కష్టం. మన గ్రామ్ ప్రధాన్ మనకు సహాయం చేస్తారేమో చూద్దాం.

ఆ గ్రామస్థుల అధ్యక్షుడు కొద్ది వారి కొత్త గ్రామ్ ప్రధాన్ గా తులసి రామ్ యాదవ్ నియమితులయ్యారు. తమ వెంటనే ఆ సమస్యను పరిష్కరించడానికి చర్యలను చేపట్టాడు.

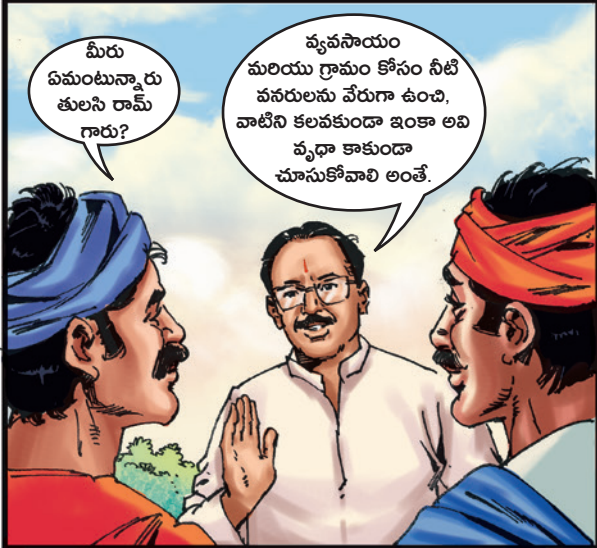

భయపడద్దు, నీతూ సమస్యను పరిష్కరించడానికి నేనున్నాను. మనందరం కలిసి పరిష్కరిస్తాము.

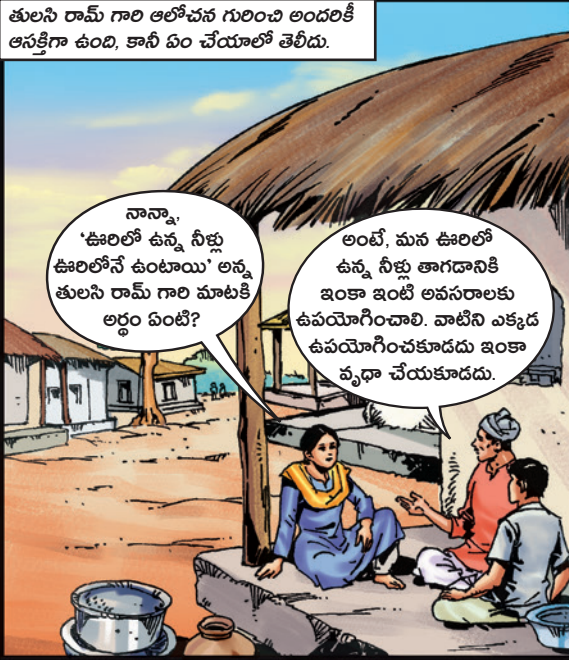
మీరు నిన్న నీటి సమస్యను పరిష్కరిస్తానని అన్నారు. కానీ ఎలా?

పరిష్కారం చాలా సులభమైనది. ఫిల్ట్ లో ఉన్న నీరు ఫిల్ట్రలోనే ఉంటుంది మరియు ఊరిలోని నీరు ఊరిలోనే ఉంటుంది.

మీరు ఏమంటున్నారు తులసి రామ్ గారు?

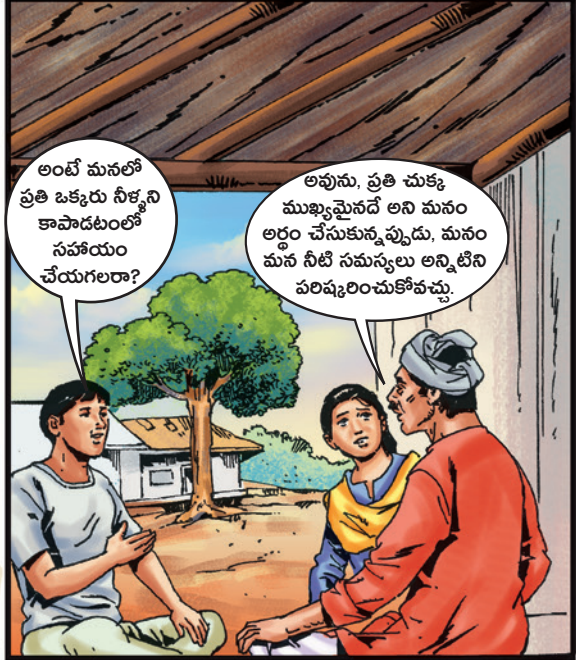
వ్యవసాయం మరియు గ్రామం కోసం నీటి వనరులను వేరుగా ఉంచి, వాటిని కలవకుండా ఇంకా అవి వృధా కాకుండా చూసుకోవాలి అంటే.

తులసి రామ్ గారి ఆలోచన గురించి అందరికీ ఆసక్తిగా ఉంది, కానీ ఏం చేయాలో తెలియదు.

నాన్నా, 'ఊరిలో ఉన్న నీళ్లు ఊరిలోనే ఉంటాయి' అన్న తులసి రామ్ గారి మాటకి అర్థం ఏంటి?

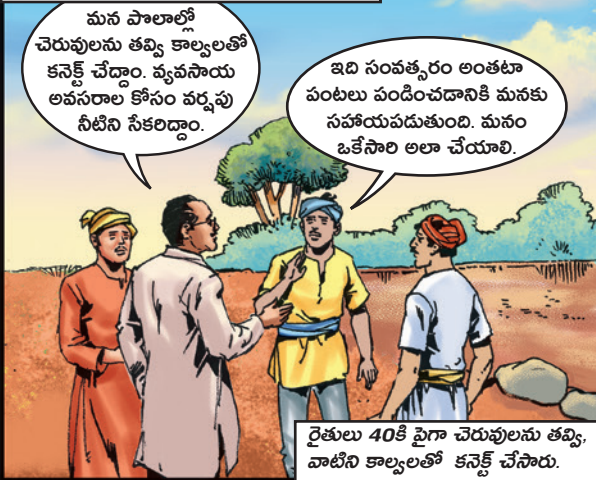
అంటే, మన ఊరిలో ఉన్న నీళ్లు తాగడానికి ఇంకా ఇంటి అవసరాలకు ఉపయోగించాలి. వాటిని ఎక్కడ ఉపయోగించకూడదు ఇంకా వృధా చేయకూడదు.

అంటే మనలో ప్రతి ఒక్కరు నీళ్లని కాపాడటంలో సహాయం చేయగలరా?

అవును, ప్రతి చుక్క ముఖ్యమైనదే అని మనం అర్థం చేసుకున్నప్పుడు, మనం మన నీటి సమస్యలు అన్నిటిని పరిష్కరించుకోవచ్చు.

వర్షపు నీటిని వ్యవసాయం కోసం దాచుకోమని తులసి రామ్ రైతులకు సూచించారు.

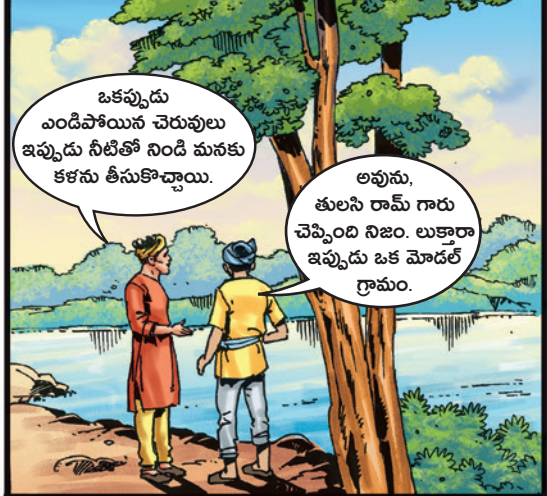

మన పొలాల్లో చెరువులను తవ్వి కాల్యాలతో కనెక్ట్ చేద్దాం. వ్యవసాయ అవసరాల కోసం వర్షపు నీటిని సేకరిద్దాం.

ఇది సంవత్సరం అంతటా పంటలు పండించడానికి మనకు సహాయపడుతుంది. మనం ఒకేసారి అలా చేయాలి.

రైతులు 40కి పైగా చెరువులను తవ్వి, వాటిని కాల్యాలతో కనెక్ట్ చేసారు.

సంవత్సరాలు గడిచే కొద్దీ -

ఒకప్పుడు ఎండిపోయిన చెరువులు ఇప్పుడు నీటితో నిండి మనకు కళను తీసుకొచ్చాయి.

అవును, తులసి రామ్ గారు చెప్పింది నిజం. లుక్కారా ఇప్పుడు ఒక మోడల్ గ్రామం.

తులసి రామ్ యాదవ్ ను తన రేడియో కార్యక్రమం మన్ కీ బాత్ లో ప్రధాని మోదీ, నీటిని పొదుపు చేయడానికి చేసిన ప్రయత్నాలను ప్రశంసించిన తర్వాత -

తులసి రామ్ గారు, మీరు నీటి సంరక్షణలో హీరో! ఇప్పుడు ప్రపంచానికి మన గ్రామం గురించి తెలుసు.

మనం కలిసి పని చేసి, మార్పును తీసుకొద్దాము.

మన్ కీ బాత్

వాలీ.8

ప్రపంచం మనిషి అవసరాలను తీర్చగలడు కానీ దురాశను కాదు.” మన జాతిపిత మహాత్మా గాంధీ చెప్పిన ఈ మాటలు ఈ వేగవంతమైన ప్రపంచం తరచుగా మరిచిపోతూవుంటుంది. వ్యాపారాలు మరియు పరిశ్రమలు అభివృద్ధి చెందడంతో, టన్నుల కొద్దీ వ్యర్థాలు ఉత్పత్తి చేయబడతాయి మరియు ఈ ప్రక్రియలో పర్యావరణానికి కోలుకోలేని నష్టం జరుగుతోంది. అయితే, దీన్ని నిరోధించడానికి కావలసిందల్లా, కొంతమంది బాధ్యతాయుతమైన పౌరులు నిలబడి బాధ్యతలు స్వీకరించడమే.

మన్ కీ బాత్ యొక్క ఎనిమిదవ సంపుటం దేశం నలుమూల వారు వారి పరిసరాలలో ఒక సమస్యను చూసి మరియు దానిని పరిష్కరించడానికి సమస్యను వారి చేతుల్లోకి తీసుకున్న వారి గురించి.

పిచ్చుకలు అంతరించిపోకుండా ఉండేందుకు ఇళ్లు కట్టించిన ఇండర్పాల్ సింగ్ బత్రా నుంచి, తమిళనాడులో నాగనదిని పునరుజ్జీవింపజేసిన మహిళల వరకు ఈ పదకొండు కథలు పర్యావరణాన్ని పరిరక్షించే వీరుల గురించే. వారిలో ప్రతి ఒక్కరూ సరైన దిశలో ఒక అడుగు వేశారు మరియు వారి ఆలోచనలతో చేరడానికి వందలాది మంది ఇతరులను ప్రేరేపించారు.

₹99

www.amarchitrakatha.com

ISBN 978-93-6127-498-5

9 789361 274985

